

Utjecaj psihofizička priprema trudnica i njihovih partnera na roditeljstvo nakon završenog tečaja u OB Dubrovnik

---

Dilberović, Sabina

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:176:627736>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-01**

Sveučilišni odjel zdravstvenih studija
SVEUČILIŠTE U SPLITU

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University Department for Health Studies, University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
Podružnica
SVEUČILIŠNI ODJEL ZDRAVSTVENIH STUDIJA
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ
SESTRINSTVA

Sabina Dilberović

**UTJECAJ PSIHOFIZIČKE PRIPREME TRUDNICA I
NJIHOVIH PARTNERA NA RODITELJSTVO NAKON
ZAVRŠENOG TEČAJA U OPĆOJ BOLNICI DUBROVNIK**

Diplomski rad

Split, 2016.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
Podružnica
SVEUČILIŠNI ODJEL ZDRAVSTVENIH STUDIJA
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ
SESTRINSTVA

Sabina Dilberović

**UTJECAJ PSIHOFIZIČKE PRIPREME TRUDNICA I
NJIHOVIH PARTNERA NA RODITELJSTVO NAKON
ZAVRŠENOG TEČAJA U OPĆOJ BOLNICI DUBROVNIK**

**IMPACT PSYCHOPHYSICAL PREPARATION EXPECTANT
MOTHER AND THEIR PARTNERS ON PARENTING AFTER
COMPLETING IN THE COURSE IN DUBROVNIK GENERAL
HOSPITAL**

Diplomski rad / Master ' s Thesis

Mentor:

doc. dr. sc. Slavica Kozina, prof. psi.

Split, 2016.

Zahvala

Najveća zahvala mojoj mentorici, doc. dr. sc. Slavici Kozina, prof. psi., koja mi je pružila profesionalnu i osobnu pomoć pri izradi i realizaciji rada. Također se zahvaljujem i svojoj obitelji koja je imala veliku dozu strpljenja.

Hvala Vam od srca na velikoj podršci!

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Pojam roditeljstva.....	1
1.2. Stilovi roditeljstva.....	3
1.3. Metode roditeljskog odgoja.....	6
1.4. Postupci neophodni za održavanje dobrog roditeljstva.....	6
1.5. Roditeljstvo novog doba.....	7
1.6. Psihofizička priprema za trudnoću.....	11
1.7. Pilot studija - Motivacija za roditeljstvo i briga za mlađe naraštaje u mladih i sredovječnih roditelja.....	16
2. CILJ I PROBLEMI ISTRAŽIVANJA	19
2.1. Ciljevi istraživanja.....	19
2.2. Problemi istraživanja.....	19
2.3. Hipoteze istraživanja.....	20
3. IZVORI PODATAKA I METODE	21
3.1. Upitnik - Patient Questionnaire Male Female - Planned Parenthood.....	21
3.2. Podatci o trajanju i mjestima provođenja istraživanja.....	21
3.3. Povjerljivost i uvid u dokumentaciju.....	21
3.4. Osnovni podaci o ispitanicima.....	22
3.5. Postupak.....	23
3.6. Metode.....	24
4. REZULTATI	26
4.1. Sociodemografske karakteristike ispitanika.....	26
4.1.1. Sociodemografska obilježja trudnica.....	26
4.1.2. Sociodemografska obilježja supružnika/partnera.....	28
4.2. Koliko željno očekujete djecu - prije / nakon tečaja.....	31
4.2.1. Prije tečaja.....	34
4.2.2. Nakon tečaja.....	35
4.3. Razlozi zašto imati dijete.....	36

4.3.1. Prije tečaja.....	39
4.3.2. Nakon tečaja.....	40
4.4. Percepcija roditeljstva.....	41
5. RASPRAVA.....	48
6. ZAKLJUČCI.....	52
7. LITERATURA.....	54
8. SAŽETAK.....	56
9. SUMMARY.....	58
10. ŽIVOTOPIS.....	60
11. PRILOZI.....	62

1. UVOD

Kada se priča o roditeljstvu u većini slučajeva misli se na majčinstvo, vrlo često stavljajući oca u drugi plan. Takvo vjerovanje o predodređenosti majke da bude roditelj proizlazi iz toga što majčino roditeljstvo započinje fizičkom povezanošću s djetetom. Dijete prvi svoj razvoj započinje u majčinom tijelu, dok je otac za takva iskustva zakinut. Roditeljstvo se odnosi na niz procesa koji se sastoje od zadataka, uloga, pravila, komunikacija i međuljudskih odnosa koje odrasli ostvaraju u kontaktu sa svojim djetetom. Od roditelja se očekuje hrabrenje i vođenje kroz proces odrastanja u velikoj složenosti procesa. Od fizičkog, socijalnog, emocionalnog i moralnog procesa, glavni cilj roditeljstva je pripremanje djeteta da postane član društvene zajednice. Kao pojam roditeljstvo predstavlja nekoliko skupina pojmova, najprije se razlikuje skup pojmova koji pripadaju u doživljaj roditeljstva. Njih čine: odlučivanje na djecu, preuzimanje i prihvaćanje roditeljske uloge, svjesno ili intuitivno postavljanje odgojnih ciljeva te doživljaj vlastite vrijednosti zbog ulaganja napora, zbog emocionalne povezanosti i djetetova uspjeha. Zatim, roditeljska briga, a to je rađanje djece i briga za njihovo održavanje, život i razvoj. Također tu su roditeljski postupci, aktivnosti i roditeljski odgojni stil (1).

1. 1. Pojam roditeljstva

Roditeljstvo je organiziran proces koji izgrađuju pozitivne osobine ličnosti, stavove, poglede na život, crte karaktera, moralne, društvene i radne vrijednosti. Roditeljski ciklus se odvija kroz određene faze:

- 1. Prva faza - planiranje začeca,**
- 2. Druga faza - trudnoća i**
- 3. Treća faza - rođenje djeteta(2).**

Svaka obitelj se odlikuje svojstvenim životom i životnim uvjetima. Temeljna svrha porodičnog odgoja jeste razvoj čovjeka. U realizaciji obiteljskog odgoja primjenjuju se različita odgojna sredstva poput vježbe, nadzor, podučavanje, pohvale, nagrade i kazne (3).

Razlikuju se sljedeća odgojna područja:

- moralni,
- estetski,
- tjelesni,
- intelektualni i
- tehnički odgoj.

Za zdrav mentalni razvoj djeteta potrebno je da u obitelji postoje sljedeći uvjeti:

- mentalna i moralna zrelost,
- emocionalna povezanost,
- usklađenost odnosa između članova obitelji,
- razvijanje samostalne individue.

Moralni odgoj: Obitelj je sredina u kojoj dijete stječe svoje prve moralne navike.

Estetski odgoj: Ova vrsta odgoja se afirmira u dobro sređenoj obitelji. Djeca se susreću sa lijepim stvarima, ugodnom muzikom, umjetničkim djelima i sl.

Religijski odgoj: Ova vrsta odgoja će afirmirati duhovne, kulturne i etičke vrijednosti i doprinos odgoju djeteta i zdravoj obiteljskoj klimi (1).

Postoji pojam *Majčinska praksa* (4). Zadaci koji pripadaju u majčinsku praksu su: miješanje pelena, kupanje, hranjenje, presvlačenje, uspavlivanje, bavljenje djetetom noću, igranje, čitanje djetetu, kupovina odjeće, vođenje u vrtić, odlazak liječniku, odlazak u šetnju. Međutim ove zadatke također može obavljati i suprug/partner, ali kako u većini slučajeva ovo radi majka, zato se u literaturi nazivaju *majčinska praksa*.

1.2. Stilovi roditeljstva

Roditeljstvo je socijalni proces koji uključuje brigu, odgoj, pružanje pomoći i potpore tijekom socijalizacije u drugim socijalnim okruženjima. Određeno je različitim ponašanjima i vještinama kojima se roditelj koristi u komunikaciji s djetetom. **Moguće je razlikovati četiri stila roditeljstva: autoritativni roditeljski stil, autoritarni roditeljski stil, popustljivi roditeljski stil i ravnodušni roditeljski stil.** Stilovi roditeljstva razlikuju se s obzirom na dvije dimenzije: roditeljsku toplinu i roditeljski nadzor (2).

Autoritativan roditeljski stil - on ima vrlo pozitivne učinke na razvoj djeteta. Roditelji tada otvoreno pokazuju ljubav, pružaju potporu i potiču djecu. Djeca imaju pozitivnu sliku o sebi, razvijaju socijalne vještine, te imaju sposobnost regulacije emocija.

Autoritarni roditeljski stil - ovaj stil uključuje visoku razinu kontrole i nadzora. U ovom stilu roditelj je strog i ne pokazuje toplinu i ljubav prema djetetu. Djeca se najčešće koriste agresijom kao stilom ponašanja.

Popustljivi roditeljski stil - ovaj stil podrazumijeva visoku razinu topline i ljubavi, ali je isto tako razina nadzora niska. Djeca takvih roditelja često su nezrela i impulzivna. Ovakav roditeljski stil onemogućava djetetu stjecanje normi i pravila ponašanja.

Ravnodušni roditeljski stil - obilježje je niskom razinom ljubavi i nadzora. Ovaj stil opisuje roditelje koji ne pokazuju interes za dijete, njegove želje, potrebe, uspjehe i neuspjehe. Djeca su najčešće neposlušna i vrlo zahtjevna.

Agresivni roditelji svoju djecu smiruju napadom, bio on fizički ili verbalni. Oni su gotovo stalno ljuti na svoju djecu. No njihova ljutnja obično nema nikakve veze sa ponašanjem djece. Najčešće su ljuti na sebe i svoj brak, na svoj posao, na ljudski rod i na činjenicu da su roditelji, a svoj bijes iskaljuju na djeci. Vrlo često doživljavaju da im

se djeca pobune, i da im, kada porastu i ojačaju vrlo često i fizički uzvrate. Djeca agresivnih roditelja ili su preplašena ili su buntovna i prkosna.

Pasivni roditelji puštaju svoju djecu da rade sve što žele, a reaguju tek kad djeca prijeđu sve granice. Takvih roditelja ima posvuda. Istraživanja pokazuju da djecu najčešće tuku i ozljeđuju upravo roditelji iz ove kategorije. Dosljedne roditelje odlikuje jasnoća, nepopustljivost, odlučnost, samopouzdanost i opuštenost. Njihova djeca znaju da roditelji uvijek stoje iza ono što kažu i da ih nikad neće uvrijediti, povrijediti ili poniziti.

Tablica 1. ŽIVOTNI CIKLUS (2)

Faza životnog ciklusa		Karakteristični događaji	
Broj	Opis	Početak faze	Završetak faze
I	Stvaranje	Vjenčanje	Rođenje prvog djeteta
II	Širenje	Rođenje prvog djeteta	Rođenje posljednje djeteta
III	Završeno širenje	Rođenje posljednjeg djeteta	Prvo dijete napušta dom
IV	Sužavanje	Prvo dijete napušta dom	Posljednje dijete napušta dom
V	Završeno sužavanje	Posljednje dijete napušta dom	Jedan od supružnika napušta dom
VI	Rasturanje		

Prema Makarenku postoje sljedeći lažni roditeljski autoriteti (1):

1. Autoritet ugnjetavanja - tipično ponašanje za supruga/partnera je vikanje, ljutnja i opomene te fizičko kažnjavanje. On drži cijelu obitelj u strahu, ne samo djecu, već i majku. Ovakav autoritet ne pridonosi pozitivnom odgoju, već formira slabiće i nesigurne osobe. Na jednoj strani slabići, a na drugoj strani tiranine, ali i jedne i druge sklone lažima i prevarama.

2. Autoritet rastojanja - roditelj rijetko ili gotovo ne komuniciraju s djecom, jer su im prioritetne druge stvari. Djecom se u ovim situacijama najviše bave bake ili djedovi.

3. Autoritet uobraženosti - roditelji koji uvažavaju određeni društveni status to prenose i na svoju djecu. Svojim ponašanjem traže da se distanciraju od druge djece ("*Moj otac je važna ličnost*").

4. Autoritet pedantizma - roditelji se prema djeci odnose na birokratski način, čak i kad se uvjere da su pogriješili, takvi roditelji ne odstupaju od svog ponašanja. Oni stalno nameću svoje zakone, pravila i naredbe.

5. Autoritet rezonerstva - ovaj autoritet se zasniva na stalnim roditeljskim podukama i zamjerkama. Takvi roditelji sebe smatraju nepogrješivim. Oni djecu tretiraju kao odrasle osobe.

6. Autoritet ljubavi - djecu se uči da sve što rade treba da rade iz ljubavi prema roditeljima, bez obzira na to je li njima to odgovara ili ne. Takva djeca se nalaze pod pritiskom. Vrlo često izrastu u osobu koja ne iskazuje ljubav već čistu računicu.

7. Autoritet dobrote - roditelji su popustljivi i djeci dopuštaju sve bez ikakve velike kontrole. Oni ne vole sukobe u obitelji i spremni su žrtvovati sve samo kako bi u kući prevladava ljubav i mir. U ovom odgoju djeca obično počnu roditeljima naređivati.

8. Autoritet prijateljstva - u ovom odgoju djeca preuzmu ulogu roditelji i nekad se dogodi situacija u kojoj oni odgajaju svoje roditelje.

9. Autoritet podmićivanja - odgoj se zasniva na "*kupovanju dječje poslušnosti*". Tipično ponašanje je "*Ako budeš dobar kupit ću ti ovo ili ono...*" Djecu treba nagrađivati

za školske uspjehe, za dobro ponašanje, ali nagrađivanje ne bi smjelo biti zamijenjeno ucjenama ili podmićivanjem.

1.3. Metode roditeljskog odgoja (5)

Metode koje se koriste u roditeljskom odgoju su: *metoda ubjeđivanja, metoda vježbanja i navikavanja, metoda poticanja, metoda sprečavanja.*

Metode ubjeđivanja: koristi se pri objašnjavanju djetetu, kada se pokazuje ili dokazuje, da treba ili ne treba nešto učiniti.

Metoda vježbanja i navikavanja - često se koristi. Ova metoda potiče dijete da rješava svoje svakodnevne zadatke i probleme. U ovoj metodi se koriste brojna sredstva kao što su: pohvala, obećanje, nagrada itd.

Metoda poticanja - ona se temelji na snažnom motivu za osobnom afirmacijom djeteta.

Metoda sprečavanja - koristi se za sprečavanje negativnog ponašanja djece.

1.4. Postupci neophodni za održavanje dobrog roditeljstva

Postupci sa kojima se posjeduje roditeljski nadzor jest poznavanje djetetovog kretanja, društva, vrste aktivnosti i načina provođenja slobodnog vremena. Potrebno je poznavanje komunikacija i sudjelovanje u zajedničkom odlučivanju, odnosno vrlo često razgovor i zainteresiranost i obaviještenost o školskim sadržajima i problemima. Vrlo je bitno osigurati priliku za učenje i obrazovanje te iskazivanje međusobnog poštovanja i ljubavi.

Vrlo su važni faktori koji utječu na roditeljstvo. Jedni od najvažnijih su djed i baka. Svako dijete koje se rodi nije samo pod utjecajem roditelja već i pod utjecajem roditelja njihovih roditelja (6). Oni predstavljaju veliki dio u djetetovom odgoju. Također sudjeluju u donošenju glavnih životnih odluka koje se dotiču djetetovog života. Roditelji zbog zaposlenosti i preopterećenosti često koriste svoje roditelje kako bi pripazili i na određeno vrijeme bili uz dijete. Emocionalna vezanost djece prema njima druga je po redu najsnažnija i najintenzivnija emocionalna veza koju djeca razvijaju nakon one prema roditeljima.

1.5. Roditeljstvo novog doba (4)

Ljudi ne žive u stvarnom svijetu. Taj svijet se dogodio, događa se i dogodit će se. Ljudi ne žive u jednom jedinom svijetu. Naprotiv, živi se u svemiru koji je ispunjen svim mogućim svjetovima, onakvim kakvi bi mogli biti u budućnosti, kakvi su mogli biti u prošlosti ili kakvi su sada. Ti svjetovi nazivaju se snovi i planovi, bajka i pretpostavka. Oni su uvijek proizvod naše pripreme za budućnost, naše nade i mašte. Filozofi ih vole nazivati "*protučinjenicama*". Ljudi se pokušavaju pripremiti na razne izazove budućnosti, no ipak čovjek ne može na sve biti spreman. Prihvatiti ulogu roditelja s punim radnim vremenom. I prekovremenim radom, ali i noćnim radom. Biti roditelj za praznike i vikend. To je veličanstveni period stvaranja i modeliranja jednog novog živog bića (7:23-24.). Brojne društvene promjene utječu na suvremeno roditeljstvo. Suvremeno društvo postavlja nove izazove u ispunjavanju roditeljske odgovornosti. Roditeljsku ulogu zahtjevnijom čine pritisci s raznih strana - od poslodavca, medija, javnih službi i drugih članova obitelji. Današnji roditelji su suočeni s povijesno jedinstvenim zadatkom. Oni sada moraju izmisliti novo partnerstvo između muškarca i žene, a sve to mora biti u skladu s novim vrijednostima i pravilima (8:11-12). Prema istraživanju koje je provedeno u New Yorku 1983. godine, motivacija za roditeljstvom pomaknuta je prema 30-tim godinama čovjekove životne dobi. Prema teoretičarima, uloga majke je centralna ideja mladih djevojčica kada sebe zamišljaju kao odrasle žene. Ali na samu pripremu roditeljstva utječu mnoge demografske varijable, poput religije, obrazovanja, društvenih normi (9:211-212).

Biti roditelj je neponovljivo iskustvo zbog kojeg ćete se osjećati ispunjeno i ponosno. No, prije svega potrebno je biti emotivno spreman na dijete. Prije trudnoće potrebno je razmisliti o izazovima i promjeni života. Biti roditelj je potpuno drugačiji stil od onoga što ste bili prije. Važna je činjenica da se vi i vaš suprug/partner slažete u važnim pitanjima koja su vezana za roditeljstvo. Ukoliko to nije slučaj, pokušajte pronaći zajednički pristup i to prije nego što ostanete trudni. Samo vi i nitko drugi ne može znati jeste li emotivno spremi za dijete (10:12). Oba partnera trebala bi biti odlučna u namjeri da zasnuju obitelj. Vrlo često se događa kako samo jedan partner priželjkuje dijete, dok bi drugi čekao. Osim psihičke i fizičke spremnosti, važno je posjedovati i financijsku spremnost. Sigurno ne želite da vam dijete odrasta u lošim financijskim uvjetima koji mu ne bi omogućavali lijepo djetinjstvo (11). Prije dolazak djeteta na svijet potrebno je preispitati sebe. To je veliki korak. Postoje stavke koje nećete moći raditi poput odlaska na daleki put ili izgradnja karijere koja bi zahtijevala veliku posvećenost (12:48).

Roditeljstvo je odluka koja bi trebala biti donesena uz ozbiljno razmišljanje i razmatranje. Za takvu odluku potrebno je istražiti svoje financijske i emocionalne resurse. Podizanje djece je jedno životno opredjeljenje. Uvijek je potrebno zapitat se jeste li spremni potrebe vlastite djece staviti ispred svojih ciljeva i želja? Jeste li strpljivi? Biti roditelj je ujedno i najljepša i najteža uloga u životu. Roditeljstvo nije jednostavno praćenje recepta i nema jednoznačnih odgovora (8,10). Roditeljstvo je jedna od najvećih odluka koje se donose u životu. Nekad supružnici ne prepoznaju samu srž stvari. Vrlo je dobro kada partneri pričaju o svojoj budućoj djeci i to prije vjenčanja ili kad se odluče na taj korak. Postoji nekoliko točaka koji se moraju uzeti u obzir koje nas potiču na daljnje razmišljanje (2).

1. Statistika - stalno hranjenje bebe dovodi do velike potrošnje pelena. To vrlo često zna koštati više nego je vaša trenutna plaća. Prema provedenim istraživanjima u Americi, od bebinog rođenja do njezine 18 godine, roditelji potroše oko 250 000 dolara (13).

2. Beba treba biti želja, a ne potreba - bebama se ne smije davati posao prije nego stignu na svijet, poput "spašavanja" braka ili skrašavanja partnera. To nikako nisu dječji zadaci. Bilo bi dobro kada bi oba partnera preispitala svoje želje i motive za roditeljstvom.

3. Svatko voli male bebe, al što kad narastu? - Te predivne bebe jednog dana postanu i teški tinejdžeri. Treba se preispitati jeste li spremni za sve ono što dolazi s bebinim odrastanjem.

4. Dolaskom prinove u dom, ravnoteža se uvijek poremeti - sve aktivnosti unutar bračne zajednice potrebno je uskladiti s dječjim potrebama.

5. Dolazak bebe na svijet mora biti želja oba partnera - potrebno je da se oba partnera osjećaju ugodno kada je riječ o dolasku bebe.

6. Potrebno je smanjiti nivo kvalitete vašeg života zbog bebe - potrebno je pregovarati s partnerom oko budžeta i napraviti kompromis kako bi obje strane bile zadovoljne.

7. Uvijek je važno postaviti sebi pitanje možete li prihvatiti mogućnost da vaš partner ima potpuno drugačije mišljenje (8,2).

8. Ne morate osjećati krivicu ukoliko nemate želju za djetetom - mnoge žene misle kako je nešto pogrešno u njima ukoliko ne žele imati dijete. Nije ništa pogrešno u mogućnosti da niste spremni za dijete ili volju za djecom. **Možda se ta želja nekad promijeni, a možda i ne. Vi kao živo biće imate pravo na izbor. Posebno imate pravo na izbor koji se odnosi na tako važne živote odluke (14).**

9. Nije dobro kada se treba na brzinu odlučiti za bebu - roditeljstvo je nešto što se iskusi na licu mjesta, a do tada se može jedino planirati. Ali vrlo je korisno računati kako neće postojati mogućnost da sve isplanirate unaprijed.

10. Život je izbor - sami birajte ponašanje, a iza toga treba prihvatiti i posljedice tog ponašanja. Nije prihvatljivo da izaberete određeno ponašanje ukoliko se niste u stanju nositi s posljedicama (15).

Roditeljska ljubav nije uvijek dovoljna. Odgoj je vrlo složen proces koji se ostvaruje kroz interakciju pripadnika različitih generacija. Ponekad i velika priprema nije dovoljna za rješavanjem problema roditeljstva. Ponekad roditelji unatoč pripremi ne mogu utjecati na ponašanje djece (16). Same pripreme i povezivanje s djetetom započinje pripremanja i svjesnim, aktivnim sudjelovanjem u porodu. U današnje vrijeme postoji velika količina informacija koje pomažu u lakšoj pripremi za roditeljske dane (17). Roditeljstvo je partnerstvo, a zajednička briga o djetetu podrazumijeva da mora postojati vrijeme koje je posvećeno samo djetetu, mora postojati vrijeme u kojem ćete se posvetiti sebi, ali također i vrijeme u kojem ćete, iako sada već obitelj, biti samo par - sa sviješću o tome da zajednički odgajate prekrasno dijete (18).

Ipak uvijek se postavlja pitanje tko je spremniji na roditeljstvo: trudnice ili njihov suprug/partner. Internetska stanica VoucherCloud, provela je anketu i dobila je vrlo iznenađujuće rezultate. Naime, muškarci generalno žele prije dijete nego njihove partnerice. Ipak ne treba nas čuditi takvo stajalište. Postoji velika razlika na profesionalnom planu. Ženama je danas bitno da izgrade karijeru, posebno jer dijete košta (19). Upravo zahvaljujući takvom stavu, sve je više mladih očeva koji uzimaju roditeljske dopuste. Ipak još uvijek nisu svi upućeni sa svim državnim pravima koje posjeduju roditelji (20). Kada dijete dođe vrlo je teško uskladiti rad i obitelj. Dolazak djeteta uvijek utječe na normalan tijek života. Zato je vrlo važna psihofizička priprema koja će olakšati roditeljima u svim segmentima života (8). Uloga roditelja kod mladih ljudi drastično se promijenila u zadnja dva desetljeća. Postavlja se nova uloga oca i majke, a sve je to uvjetovano sve više planskim trudnoćama. Planske trudnoće u većini slučajeva provode se u obiteljima gdje oba roditelja posjeduju određene karijere. Pojam roditeljstva puno je više blizak ženama, nego muškarcima. Jedini stvarni direkt s očinstvom, muškarci imaju preko svog oca. Kako Yablonsky kaže, jedina veza s roditeljstvom je putem oca i u tom odnosu muškarac kako postati otac (13: 1-3).

1.6. Psihofizička priprema za trudnoću

Mnoge žene ne dobiju (ili ne iskoriste) šansu istražiti što je sve potrebno za zdravu i sretnu trudnoću sve dok ne ostanu trudne. Kako bi trudnoća bila što uspješnija planiranjem možete osigurati spremnost vas i vašeg tijela. Nemojte se brinuti ako niste u mogućnosti ispuniti sve savjete. Dovoljno je da napravite najbolje što možete i da date sve od sebe i naravno, da budete opušteni!

1. Pripreme na vrijeme

Dobro vrijeme za početak planiranja trudnoće je od 1-3 mjeseca prije nego što žena želi zatrudnjeti. Potrebno je posjetiti ginekologa i napraviti rutinske pretrage poput PAPA testa. Vrlo je važno razgovarati sa liječnikom i upoznati ga sa poviješću bolesti obitelji (21).

2. Provjera lijekova koji su korišteni prije trudnoće

Mnoge lijekove mogu se uzimati za vrijeme trudnoće, no postoje i oni koje nije dobro uzimati. Ako se uzima bilo kakav lijek, najbolje je savjetovanje o daljnjem uzimanju sa svojim liječnikom. Na taj način će tijelo imati dovoljno vremena prilagoditi se promjenama.

3. Odlazak kod zubara (13)

Posjet zubaru je važan prije trudnoće. Možda zvuči smiješno, ali dokazano je kako bakterije u ustima mogu uzrokovati upale desni ili druge probleme koji mogu utjecati na težinu bebe, ali i preuranjeni porod (13). Isto tako, ako je potreban bilo koji popravak zuba potrebno ga je riješiti prije trudnoće kako kasnije ne biste postojali problemi s lijekovima i anestezijom. Usna šupljina je glavni ulaz u ljudsko tijelo te sadrži mehanizme za obranu od mnogih patogena. Ukoliko je integritet usne šupljine ugrožen on vrlo lako postaje izvor za mnoge bolesti. Zdravi zubi su dio općeg zdravlja i zadovoljstva trudnice. Zbog povećanog djelovanja hormona, zubno meso (gingiva) je u trudnoći osjetljivije i često burno reagira; dolazi do upale zubnog mesa; uza stvaranje džepova i bujanja papila (dio zubnog mesa između zubi). Zubno je meso u trudnica podložno upalama te zbog hormonskih promjena i često loše oralne higijene lako krvari. Dakle povećanje opasnosti od razvoja karijesa u trudnoći može se objasniti promjenama kiselosti slike, bujanjem zubnog mesa i stvaranjem džepova te povećanjem učestalosti

nakupljanja plaka. Uzroke učestale pojave karijesa tijekom trudnoće treba tražiti u lošoj oralnoj higijeni i fiziološkim okolnostima - jer spolni hormoni povećavaju osjetljivost gingive na iritacije i nastanak gingivitisa (22).

4. Osloboditi se stresa

Ako želite ostati trudni, te biti zdravi tijekom trudnoće, stres nije na popisu prijatelja. Sada je vrijeme za mirno razdoblje. Kako bi uklonili stres otkrijte njegove uzročnike te napravite sve što možete kako biste to promijenili. Stres u trudnoći posebno je velik problem zbog toga što žene moraju biti opreznije jer njihov stres utječe i na njihovu bebu. Zamislite si najmekši jastuk što postoji, jastuk koji kao da bi se svakog trena mogao raspasti u veliku hrpu perja i pamuka. Taj mali jastučić Vaša je beba, Vaš trbuh, a Vi ste njena „jastučnica“. Zamislite kako svaki put kada se uzrujate padne jedan težak uteg na jastuk i ostavi veliku, ružnu udubinu. Tako otprilike na Vaše dijete djeluje stres koji Vi osjećate. Istina je da sama djeca imaju ogromnu sposobnost regeneracije, međutim, ako ćete vrlo često podražavati svoj organizam, sposobnost regeneracije kod Vas i kod djeteta ubrzo će se smanjiti i postati gotovo ništavna. Jastuk i uteg neka Vam bude na umu idući put kada odlučite uzrujati se oko nečega.

Mnoga istraživanja su pokazala da što je veća tjeskoba kod majke, to se one dulje osjećaju loše, imaju mučnine, nesаницe, glavobolje i ostale popratne „bolesti“ trudnoće. Također je veća vjerojatnost za bolan porod duljeg trajanja, a kao najgora posljedica za koju trudnica pod stresom također ima veće predispozicije je – pobačaj. Tijekom same trudnoće može doći do velikih stresova u životu (poput saznanja o nečijoj smrti, gubitka posla i sl.), ali je trudnoća vrlo često protkana nizom „malih“, svakodnevnih stresova, koji se ipak mogu izbjeći ili barem smanjiti. Stres stvara raznorazne slobodne hormone i radikale koji štete našem organizmu. Stvaraju kortizol koji upućuje na stresne situacije. Taj kortizol iz krvi majke skreće krv od maternice i tako smanjuje dotok krvi i hrane koju dobiva plod – u nekim slučajevima čak do 60%! (23).

5. Vježbanje

Vježbanje je odlično za oslobađanje od stresa. Ukoliko se vježba osoba će biti zdravija što je plus ukoliko žena želi ostati trudna. Imati će više energije, bolje će

spavati, a stvaranjem navike vježbanja lakše će joj biti tijekom trudnoće ali i poslije. Fiziološke i morfološke promjene tijekom trudnoće mogu utjecati na oblik i intenzitet tjelesne aktivnosti. Prilikom odabira programa tjelesne aktivnosti uzima se u obzir ne samo zdravlje trudnice, već i ginekološki te porodnički rizici. Tjelovježba u trudnoći je u osnovi bezopasna. Ipak, prije nego se odlučite na redovitu tjelovježbu, posavjetujte se s vašim ginekologom u svezi vašeg individualnog rizika i mogućeg utjecaja tjelovježbe na porođaj. Tjelesne aktivnosti koje bi mogle biti povezane s padom i udarcem u trbuh treba izbjegavati tijekom trudnoće. Također, tijekom cijele trudnoće ne preporučuje se ronjenje na bocu, zbog visoke opasnosti od rizika dekompresije za fetus. Ukoliko ne postoje nikakve kontraindikacije, službene preporuke uključuju dnevnu tjelesnu aktivnosti od 30 minuta ili duže. Smjernice za tjelovježbu potječu od Center for Disease Control and Prevention, kao i American College of Sports Medicine i odnose se na svaku ženu. Ukoliko ne postoje nikakve kontraindikacije, tjelovježba treba biti nastavljena i u trudnoći. Epidemiološki podaci ukazuju, kako je tjelesna aktivnosti kao primarna prevencija gestacijskog dijabetesa, šećerne bolesti koja se javlja u trudnoći, vrlo korisna, osobito kod trudnica s prekomjernom tjelesnom težinom (BMI > 33). Tako i preporuke American Diabetes Association za trudnice kod kojih dijeta ne dovodi do regulacije razine šećera obuhvaćaju i savjet za tjelovježbu (24).

6. Izbacivanje loše navike

Ukoliko žena želi zatrudniti mora prestati pušiti, piti alkohol, uzimati lijekove. Treba se brinuti za svoje tijelo kako bi ono moglo funkcionirati tijekom trudnoće.

7. Dobra hrana

Za vrijeme trudnoće žena mora početi izbjegavati brzu hranu (11). Umjesto toga treba se fokusirati na pripremu svoga tijela za zdravu trudnoću. Jedna stvar koju svakako treba je folna kiselina koju mogu sadržavati razne multivitaminske tablete koje će uzimati u trudnoći i prije. Isto tako ako ima nisku razinu željeza trebala bi ga početi uzimati. Tijekom trudnoće željezo će dati više energije. Kod kuće treba biti fokusirana na povrće, žitarice, kalcij i vodu. Postoji puno izvora koji joj mogu pomoći da napravi uravnotežen nutricionistički plan. **Vitamin C** također je vrlo važan u prehrani u trudnoći, jer povećava sposobnost organizma da se odupre infekcijama, ubrzava

apsorpciju željeza te povećava otpornost posteljice. Vitamin C nalazi se u svježem voću i povrću, a potrebno je unositi otprilike 70 mg dnevno. Osim toga, za zdrav razvoj kostiju i zuba neophodan je i **kalcij**, koji se nalazi u mlijeku i mliječnim proizvodima, lisnatom zelenom povrću, mahunarkama, brokoli, lososu (24). Optimalna prehrana u trudnoći povećava vjerojatnost njezina urednoga tijeka i povoljnog ishoda, dok neodgovarajuća, nedovoljna ili prekomjerna prehrana može ozbiljno utjecati na djetetovo zdravlje - i to ne samo neposredno po porođaju, nego i dugoročno (srčane bolesti, šećerna bolest, moždana krvarenja.) Postoje predrasuda da je u trudnoći potrebno jesti za dvoje. Točno je da trudnica i jede za dvoje, no jesti za dvoje nije isto što i - jesti dvostruko više. Naime energetske potrebe trudnice tijekom trudnoće u usporedbi s potrebama izvan trudnoće minimalno se povećavaju za samo 200 kcal/dan (od 2000 kcal/dan na 2200 kcal/dan), i to samo tijekom drugoga i trećega tromjesječja (22).

8. Izmjeriti težinu

Previše ili premalo kilograma može utjecati na to kada ćete ostati trudni, kao i na to kakvo će biti zdravlje tijekom trudnoće. Već je poznato kako tjelovježba i zdrava hrana imaju utjecaj na vašu bebu tijekom trudnoće pa je zato potrebno paziti na kilograme i zdravlje. Premda je prekomjerman dobitak na težini tijekom trudnoće najčešće povezan s prevelikom bebom, majčin dobitak na težini nije uvijek povezan s težinom bebe. Moguće je dobiti 20 kilograma na težini, a roditi bebu od 2.500 kg i dobiti 10 kg na težini i roditi bebu od 4.500 kg. Prekomjerno dobivanje na težini tijekom trudnoće povezano je s nizom dodatnih rizika, kako tijekom trudnoće, tako i tijekom porođaja, ali i u kasnijem životu vaše bebe (24). Prekomjerni dobitak na težini otežava procjenu tijeka trudnoće i mjerenje bebe, prekomjerna težina prenapreže mišiće i rezultira bolovima u nogama i leđima, stvara pojačani umor i potpomaže nastanku proširenih vena. Beba može postati toliko velika da će vaginalni porođaj biti veoma težak ili nemoguć, a ako je potrebno operativno dovršenje porođaja (carski rez), operacija je teža i češće su poslijeoperacijske komplikacije. Idealan dobitak na tjelesnoj težini tijekom trudnoće podrazumijeva dobitak između 11 - 15 kg, pri čemu je veća vjerojatnoća da će trudnice sitnije konstitucije dobiti manju, a trudnice krupnije konstitucije veću težinu od navedenih vrijednosti. Ukupni dobitak na težini omogućuje razvitak bebe težine između 3 i 4 kg, te 9 - 11 kg za razvitak posteljice, plodne vode,

maternice, majčinih grudi, te povećanja volumena majčine krvi i tkivnih tekućina. Ovaj dobitak na težini osigurava majci najbrži povratak na njenu težinu prije trudnoće (24).

9. Razgovor s partnerom

Jedna stvar koju mnogi predvide kada odluče zatrudnjeti jest emocionalni faktor. Bez obzira koliko je uspješno začeće i sama trudnoća uvijek postoji neki pritisak. Sada je vrijeme na razgovor o tome. Važan je razgovor između partnera te potrebno voditi i ozbiljan razgovor o začeću, trudnoći i podizanju djeteta. Potrebno je postojanje plan B za nepredviđene situacije kako se ne bi dogodilo da jedna osoba snosi svu odgovornost. Na taj način uklonit će se puno stresa i partneri će biti puno sretniji i opušteniji.

10. Ispuniti želje prije dolaska djece

Ukoliko se partneri odluče za djecu, određene stvari će biti na čekanju neko vrijeme. Ako postoje neke želje koje neće biti moguće ostvariti kada dođe bebe potrebno ih je ostvariti prije dolaska prinove. Npr. naučiti roniti, ili „last minute“ letom odletjeti do mora i pješčanih plaža. Tada je vrijeme da partneri udovolje sami sebi kako kasnije ne bi bilo žaljenja.

Također potrebna je podrška okoline. Tijekom cijelog ovog razdoblja partnerima će trebati netko na koga se mogu osloniti, a da to nije samo partner. Potrebno je pronaći nekoga tko je trudan ili želi biti trudan kako bi razmjenjivali mišljenja. Tako se stječu nova prijateljstva, a kasnije se i bebe igraju zajedno.

Osnovni cilj psihofizičke pripreme je pripremanje trudnica na racionalno korištenje snage i uspostavljanje suradnje sa liječnikom i bobicom koji vode porođaj. Priprema se odvija kroz fizičke vježbe i sate o normalnoj fiziologiji trudnoće i porođaja. Uz suglasnost ginekologa trudnica vježbe započinje od dvadeset četvrte nedjelje trudnoće (22,25). Do trideset četvrte nedjelje vježba se i do dva puta tjedno, a potom do porođaja tri puta tjedno. Kada se navršiti trideset šesti tjedan trudnoće, počinje se sa vježbama napinjanja. Trudnice koje su pod terapijom također mogu pohađati psihofizičku pripremu, ali se u tom slučaju izostavljaju fizičke vježbe, a rade se vježbe disanja i savladavaju metode bezbolnog porođaja, koje su zasnovane na stvaranju uvjetnog refleksa po Pavlovu, kao i vježbe mišićne relaksacije (22).

Trudnice se kroz pripremu uče prepoznavanju znakova kada treba poći u porodilište, saznaju što su kontrakcije i kako da ih savladaju, upoznaju se sa mehanizmom porođaja, tako da ne ostaju nepoznanice o činu rađanja koji im predstoji. Psihofizičkom pripremom trudnice ne stiče samo teorijsko već i praktično znanje o mjerama koje imaju za cilj da porođaj učine što manje bolnim. Tokom programa pripreme posebno se **uče tri tipa disanja koja se primjenjuju zavisno od faze porođaja (2)**. Adekvatnim disanjem prati se početak kontrakcije, njen dalji tok i rast. Trudnica treba steći i održati fizičku kondiciju. Vježbe su naročito usmjerene na trbušne, međurebarne i mišiće karličnog dna, kao i na veću pokretljivost zglobova karlice (22). Određenim vježbama pospješuje se venska cirkulacija u donjim udovima. Kondicijske vježbe se sinkroniziraju sa vježbama disanja koje istovremeno opuštaju, poboljšavaju plućni kapacitet i omogućuju dobar dotok kisika plodu. Poseban naglasak se stavlja na vježbe napinjanja, koje su kruna uspješnosti pripremljene trudnice (2,22). Pravilnim napinjanjem skraćuje se period istiskivanja, što je velika pomoć i plodu i roditelji.

Vježbama relaksacije (22) postiže se maksimalna iskorištenost kisika koji je tijekom porođaja neophodan trudnici, materičnom mišiću i plodu. Ovaj način priprema stavlja težište i na psihičku i na fizičku spremnost, a njihova kombinacija daje najbolje rezultate, što je i osnovni cilj. Trudnica pripremljena na ovaj način na porođaj dolazi bez straha i u njemu aktivno učestvuje ne samo kao pacijent već i kao suradnik doktoru i babici, čime doprinosi bržem i lakšem porođaju i rađanju zdravog novorođenčeta. Sva saznanja stečena tokom psihofizičke pripreme olakšavaju porođaj. Majka rođenje svog djeteta doživljava svjesno i smireno. Bezbolni porođaj je moguć - praksa je to potvrdila. Ali za njega se mora potruditi, on se mora naučiti (25).

1.7. Pilot studija - Motivacija za roditeljstvo i briga za mlade naraštaje u mladih i sredovječnih roditelja (6)

Provedeno je istraživanje kojemu je prvi cilj bio ispitati odnos četiriju kategorija motivacije za roditeljstvo, prema Rabinu (Rabin, 1965.), i generativne brige ili brige za dobrobit mladih naraštaja. Roditeljstvo je najuobičajeniji, premda ne i jedini, način

izražavanja generativnosti, za koju je stoga pretpostavljeno da bi mogla biti jedan od izvora motivacije za roditeljstvo. Uvijek se postavlja pitanje "Zašto ljudi žele imati djecu"? To je pitanje na koje mnogi teoretičari pokušavaju odgovoriti. Motivaciju za roditeljstvo nije lako istraživati, jer se pokazalo da ljudi vrlo teško opisuju razloge zbog kojih žele imati djecu. Riječ je o vrlo intimnom području života ili zato što te razloge nisu ni osvijestili. Uz tu činjenicu djeca su u većini društava poželjan i vrijedan cilj pa ljudi daju socijalno poželjno odgovore o razlozima zbog kojih su se odlučiti imati djecu (6).

Provedeno je istraživanje pod nazivom "*Motivacija za roditeljstvo i briga za mlade naraštaje u mlađih i srednjovječnih roditelja*". Istraživanje je provela Ivana Tucak Junaković i Iva Ahmeti, 2011. godine za Sveučilište u Zadru. U istraživanju je sudjelovalo 225 osoba od 20 do 60 godina ($M=40,3$, $SD=12,35$), od čega 110 muškaraca i 115 žena. Sudionike su za istraživanje regrutirali studenti Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru individualnim kontaktima. Sudionici su regrutirani iz urbanih i ruralnih sredina iz raznih dijelova Hrvatske, ali najvećim dijelom (75,% uzorka) iz Dalmacije.

U skladu s istraživačkim hipotezama, pokazalo se da su altruistični i instrumentalni motivi za roditeljstvo uže povezani s generativnom brigom nego fatalistički i narcistički (6). Međutim, od tri skupine instrumentalnih motiva, generativna briga bila je značajno, iako nisko, povezana samo s instrumentalnim motivima koji se odnose na očuvanje stabilnosti braka i sigurnost u starosti, ali ne i s ostavljanjem traga za sobom i produženjem obiteljske loze kao motivima za roditeljstvo. Ne iznenađuje nalaz da fatalistična i narcistična motivacija, od kojih je prva relativno nesvjesna, a druga uglavnom sebična, nisu značajno povezane s generativnom brigom, kao svjesnom brigom za dobrobit pripadnika 375 mlađih naraštaja.

Hoffman i Hoffman (1973.) među prvima su temeljitije ispitali vrijednost koju djeca imaju za roditelje. Utvrdili su devet skupina takvih vrijednosti, od onih ekonomskih i praktičnih (npr. dokazivanje statusa odrasle osobe ili ekonomski dobitak) do psiholoških (npr. radost roditeljstva) (6). Čini se da s napretkom društva opada ekonomska vrijednost djeteta (npr. dijete kao radna snaga ili oslonac u starosti), a

povećava se njegova psihološka vrijednost (uzajamna ljubav, privrženost, osjećaj ispunjenosti i dr.) (3).

2. CILJ I PROBLEMI ISTRAŽIVANJA

2.1. Ciljevi istraživanja

Glavni cilj ovog istraživanja je:

Istražiti pitanje može li psihofizička priprema trudnica i supruga/partnera promijeniti njihov stav o roditeljstvu te može li ona utjecati na daljnje širenje obitelji. Istraživanje koje je provedeno na našoj populaciji, predstavlja doprinos proučavanju i boljoj psihofizičkoj pripremi trudnica i njihovih supruga/partnera na obiteljski život. Ovim istraživanjem se željelo eksploratornom faktorskom analizom vidjeti kakvi će se rezultati dobiti na našem uzorku, te odrediti i metrijske karakteristike Upitnika.

Specifični ciljevi ovog istraživanja su:

Utvrđiti koja je razina psihofizičke pripreme na roditeljstvo kod trudnica i njihovih supružnika/partnera na području grada Dubrovnika. Uz pomoć dobivenih rezultata moguće je izraditi daljnje smjernice za podizanje razine psihofizičke pripreme za roditeljstvo oba partnera.

2.2. Problemi istraživanja

Osnovni problemi istraživanja su stoga sljedeći:

1. Provjeriti konstruktivnu valjanost Upitnika,
2. Razina edukacije koju posjeduje studentica,
3. Opseg posla,
4. Stanje u obitelji,

5. Socioekonomski uvjeti koji utječu na razmišljanje trudnica i njihovih supružnika /partnera.

2.3. Hipoteze istraživanja

Glavna hipoteza istraživanja:

Psihofizička priprema trudnica i partnera omogućava lakše nošenje s problemima roditeljstva.

Sporedna hipoteza istraživanja:

Sociodemografska obilježja osobe utječu na stavove o roditeljstvu.

Ustroj i opis istraživanja:

Ustroj istraživanja: Upitnik

Mjesto istraživanja: OB Dubrovnik

Izvore podataka: Upitnik koji su popunjavali trudnice i njihovi supružnici/partneri.

Način prikupljanja podataka: Upitnikom osobno.

Financiranje istraživanja: Osobno.

Postupak pribavljanja obavijesnog pristanka: Potencijalni sudionici istraživanja će biti upoznati sa svrhom kao i metodama rada, koji će biti upotrijebljeni u istraživanju.

3. IZVORI PODATAKA I METODE

3.1. Upitnik – Patient Questionnaire Male Female – Planned Parenthood

Razina psihofizičke pripreme trudnica i partnera mjerena je upitnikom pod nazivom Patient Questionnaire Male Female –Planned Parenthood. Upitnik je valjan za otkrivanje razine psihofizičke spremnosti trudnica i supruga/partnera na dolazak djeteta. Upitnik pokazuje da je uz svaku tvrdnju ispitaniku ponuđena Likertova skala s 5 ponuđenih stupnjeva. (1 - nikad, 2 - rijetko, 3 - ponekad, 4 - često, 5 - uvijek). Zadatak ispitanika je odabrati odgovor koji se najviše odnosi na njega. Skala je bodovana tako da veći rezultat znači i veću tendenciju.

3.2. Podatci o trajanju i mjestima provođenja istraživanja

Provedeno je istraživanje na osnovu prikupljenih podataka dobivenih jednokratnim anketiranjem u veljači 2016. godine, koje je provedeno tijekom Tečaja za trudnice i njihove partnere u OB Dubrovnik . Studentica je prije provođenja anketiranja educirana o načinu prikupljanja podataka i ispunjavanja anketa. Anketiranje se provodilo u Službi za ginekologiju i porodništvo OB Dubrovnik.

3.3. Povjerljivost i uvid u dokumentaciju

U ovom istraživanju sudjelovat će dvije skupine ispitanika, trudnice i njihovi supružnici/partneri. Broj ispitanika koji će ispunjavati upitnike iznosi 200. Uvijek treba uzeti u obzir kako neće svaki upitnik biti važeći te će postojati upitnici iz kojih se neće moći dobiti dovoljno adekvatnih podataka. Prikupljenim podacima pristup imaju samo

voditelj predmeta i mentorica doc. dr. sc. Slavica Kozina, prof. psi. na Sveučilišnom odjelu zdravstvenih studija i studentica Sabina Dilberović koji podliježu zakonu o čuvanju profesionalne tajne Etičkog kodeksa odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju, na osnovi članka 112., stavka 1. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Pristup prikupljenoj dokumentaciji imat će samo istraživači ovoga projekta. Svi podatci biti će strogo čuvani.

3.4. Osnovni podaci o ispitanicima

Uključeno je **200** ispitanika životne dobi od 18 do 40 godina. Ispitanici su dali svoju usmenu suglasnost na provođenje ankete, a obrađeno je 200 anketa (30 anketa nisu bile u potpunosti ispunjene). Populacija koja predstavlja uzorak su trudnice i njihovi supružnici/partneri.

Ispitanici/Tvoriva i postupci:

A. ISPITANICI

Postupci su u obliku upitnika koji se ispunjava tijekom tečajne pripreme, služi isključivo u istraživačke svrhe.

- **Kriterije uključenja** - 200 osoba tj. trudnice i supružnici/partneri, oba spola, sve dobne skupine.
- **Kriterije isključenja** - To mogu biti jedino polaznici tečaja koji svojom voljom odbiju ispunjavanje upitnika.
- **Sastav pokusne skupine** - U ovom istraživanju sudjeluju dvije skupine ispitanika, trudnice i supružnici/partneri.
- **Sastav kontrolne skupine** - Nema.
- **Pristanak ispitanika na istraživanje** - Ispitanici svoj pristanak daju ispunjavanjem upitnika. Ispitanike će se upoznati sa istraživanjem.

Rizici za ispitanike:

U ovom istraživanju ne postoje rizici za ispitanike.

Izjavljujem da se naše istraživanje na ispitanicima – dobrovoljcima obavilo u skladu sa svim primjenljivim smjernicama, čiji je cilj osigurati pravilno provođenje i sigurnost osoba koje sudjeluju u ovom znanstvenom istraživanju, uključujući Kodeks medicinske etike i deontologije (NN 55/08), Helsinšku deklaraciju, Pravilnik o dobroj kliničkoj praksi (NN 127/10), Zakon o zdravstvenoj zaštiti Republike Hrvatske (NN 150/08, 71/10, 139/10, 22/11 i 84/11), Zakon o pravima pacijenata Republike Hrvatske (NN 169/04, 37/08), Etički kodeks odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju i Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03., 198/03., 105/04. i 174/04.). Obavezujem se da će identitet ispitanika uvijek ostati anonimnan.

Odobrenje Etičkog povjerenstva Opće bolnice Dubrovnik (KI: 053-01/15-01/00014; Ur.br: 2181-228-06-15-0002) od 29. ožujka 2016.

3.5. Postupak

Upitnik je bio podijeljen svim polaznicima tečaja za trudnice i njihovim supružnicima/partnerima. Istraživanje se provodilo u određenom razdoblju. Upitnik se dijelio dva puta. Prvi put prije polaska na tečaj i drugi put nakon obavljenog tečaja. U tom razdoblju vidjelo se koliko je pripremljenost ili nepripremljenost za roditeljstvo utjecalo na odgovore. Istraživanje se provodilo na prvom i zadnjem tečajnom satu. Upitnik je vraćen ispitivaču u omotnici te nitko nije mogao vidjeti odgovore osim ispitivača. Anketa je anonimne naravi.

Očekivani rezultati:

Očekivani rezultati istraživanja su trebali pokazati da psihofizička priprema trudnica i supružnika/partnera mijenja njihov stav o roditeljstvu. Istraživanje je također trebalo pokazati da određena demografska obilježja također utječu na stavove o roditeljstvu.

3.6. Metode

Primijenjeni statistički postupci u analizi rezultata

U analizi rezultata korišten je **Kolmogorov-Smirnov test (K-S)** test, za procjenu normalnosti raspodjele podataka koji su se prikupili. Ovaj test koristio se za ispitivanje hipoteze, uspoređujući raspodjelu podataka s očekivanom normalnom raspodjelom. Ovaj test je ključan kako bi dokazao postojanost navedene hipoteze. Analiza K-S testa usporedila je očekivane rezultate sa rezultatima dobivene putem ankete.

Zatim je korišten **Mann Whitney Test** za usporedbu bodova odnosno razliku u stupnju psihofizičke pripreme za roditeljstvo između trudnica i njihovih supružnika/partnera. Ovaj test pokazao je koji spol ima veći stupanj psihofizičke pripreme za roditeljstvo.

Znanstvena vrijednost planiranog istraživanja:

a) nutarnja valjanost

Psihofizička priprema mjeri se standardiziranim upitnikom koji se koristi u ovom istraživanju tj. kako se dokazala postojanost glavne i sporedne hipoteze. Naziv upitnika je Patient Questionnaire Male Female Planned Parenthood. Autor je Mary-Joan Gerson, iz 1983. godine. Upitnik pokazuje stupanj intenziteta motivacije za roditeljstvom. Upitnik pokazuje kako trudnice i njihovu supružnici/partneri imaju puno veću dozu motivacije za roditeljstvom nakon završetka tečaja.

b) izvanjska valjanost

Najveći doprinos istraživanja odnosi na utvrđivanje čimbenika koji utječu na psihofizičku pripremu roditelja na roditeljstvo. Veliki značaj imaju sociodemografski čimbenici koji utječu na razinu psihofizičke pripreme na roditeljstvo. Rezultati koji su se očekivali od ovog istraživanja ukazali su kako psihofizička priprema utječe na stavove o roditeljstvu. Dobiveni rezultati prikazali su u kojim segmentima radionice trebaju raditi s budućim roditeljima. Također dobiveni rezultati omogućili su daljnju analizu dobivenih podataka te nastanak nekog novog rada na tom području. Rezultati koji su očekivani od ovog istraživanja ukazali su kako psihofizička priprema utječe na

stavove o roditeljstvu. Dobra psihofizička priprema olakšat će roditeljstvo svim budućim roditeljima.

4. REZULTATI

4.1. Sociodemografske karakteristike ispitanika

Relativno homogen uzorak ispitanika obuhvaćen istraživanjem ima elemente namjernog, prigodnog i jednostavnog slučajnog. Za potrebe istraživanja namjerno su birane trudnice i supružnici/partneri, polaznici tečaja Psihofizičke pripreme u Općoj bolnici Dubrovnik. Budući da je svaki par polaznik tečaja imao istu vjerojatnost ulaska u uzorak ispitanika, ovaj uzorak je i jednostavni slučajni. Sociodemografska obilježja ispitanika predstavljena su u Tablici 3 i Tablici 4. Sukladno navedenim rezultatima, evidentno je da je većina trudnica iz Hrvatske, starosne dobi od 29-34 godine, različitih zanimanja porijeklom iz katoličkih porodica sa dvoje ili troje djece. Podatci su prikupljeni u razdoblju od siječnja do svibnja 2016 godine. Tečaj psihofizičke pripreme trudnica i njihovih partnera/supruga održava se od 2000 godine. U tih 16 godina tečaj je prošlo oko 6000 trudnica i isto toliko njihovih partnera/supruga.

4.1.1. Sociodemografska obilježja trudnica

Tablica 3. Sociodemografska obilježja trudnica (N=100)

Varijabla	Grupa	N	%
Starost	17-22	12	12,0
	23-28	22	22,0
	29-34	51	51,0
	35-40	11	11,0
	47-52	4	4,0
	Total	100	100,0
Status obrazovanja	Brucoš	14	14,0
	student II godine	3	3,0
	Stariji (završili školovanje)	83	83,0
	Total	100	100,0
Etnička pripadnost	Hrvat	87	87,0
	Bošnjak	8	8,0
	Srbin	2	2,0
	Ostali	3	3,0

	Total	100	100,0
Mjesto rođenja	Hrvatska	82	82,0
	BiH	14	14,0
	Srbija	2	2,0
	Crna Gora	2	2,0
	Total	100	100,0
	Zanimanje	Profesor	10
Ekonomist		19	19,0
trgovac/prodavač/komercijalist		8	8,0
turistički djelatnik		5	5,0
Ugostitelj		5	5,0
tekstilni tehničar		2	2,0
Pravnik		5	5,0
građevinski tehničar		2	2,0
kemijski tehničar		4	4,0
medicinski djelatnik(sestra,tehničar)		8	8,0
vrtlar/cvječar		2	2,0
Frizer		5	5,0
Farmaceut		1	1,0
Defektolog		1	1,0
Odgajatelj		3	3,0
Fizioterapeut		2	2,0
Zaštitar		1	1,0
Domaćica		3	3,0
Kozmetičar		3	3,0
Kuhar		4	4,0
učenik/student		7	7,0
Total		100	100,0
Bračni status: razvedena		Da	11
	Ne	89	89,0
	Total		
Vjerska pripadnost obitelji	Vjernik	85	85,0
	Ateist	15	15,0
	Total	100	100,0
Red rođenja u obitelji	Prva	38	38,0
	Druga	33	33,0
	Treća	20	20,0
	Četvrta	6	6,0
	Peta	2	2,0
	Šesta	1	1,0
	Total	100	100,0
Broj djece u obitelji ranije	1	4	4,0
	2	41	41,0
	3	35	35,0
	4	14	14,0

	>4	6	6,0
	Total	100	100,0
Posvojena	Da	1	1,0
	Ne	99	99,0
	Ukupno	100	100,0

Većina trudnica pripada starosnoj dobi od 29-34 godine (51,00%). Dok ih najmanje pripada starijoj starosnoj dobi od 47-52 (4%). Također čak 12% trudnica pripada jako mladoj životnoj dobi od 17-22 godine.

Obrazovni status trudnica je pripisan pod "stariji" tj. završile su školovanje, čak 83,00%. Dok su se ostale izjasnile kao brucošice i studentice.

Najviše trudnica bile su Hrvatice (87%). Ostale trudnice bile su Bošnjakinje (8%) i Srпкиnje (3%). Mjesto rođenja koje se navodi s najvećim postotkom je Hrvatska (82%). Kao mjesto rođenja navedene su još tri države: Bosna i Hercegovina (14%), Srbija (2%) i Crna Gora (2%). Najčešća zanimanja trudnica bila su komercijalistica (19%) i nastavnica (10%).

89% trudnica su u braku, dok se ostale nisu deklarirale ni kao razvedene ni da žive u izvanbračnoj zajednici (11%). Najviše trudnica se izjasnilo da su vjernice (85%), dok su se druge izjasnile kao ateisti (15%). 38% trudnica bile su prvorođeno dijete u obitelji. U uzorku najviše trudnica imaju dvoje djece (41%) dok 35% ima već troje djece. Gotovo sve trudnice su biološka djeca svojih roditelja, osim samo jedne koja je posvojena.

4.1.2. Sociodemografska obilježja supružnika/partnera

Prema rezultatima prezentiranim u tablici 4., vidimo da je većina supružnika/partnera također iz Hrvatske, starosne dobi od 30-34 godine, različitih zanimanja, porijeklom iz katoličkih obitelji sa dvoje ili troje djece.

Tablica 4. Sociodemografska obilježja supružnika/partnera (N=100)

Varijabla	Grupa	N	%
Starost	19-24	8	8,0
	25-29	11	11,0
	30-34	42	42,0
	35-39	29	29,0
	40-44	10	10,0
	Total	100	100,0
Status obrazovanja	Bez odgovora	8	8,0
	Brucoš	2	2,0
	student II godine	2	2,0
	Stariji (završili školovanje)	88	88,0
	Total	100	100,0
Etnička pripadnost	Bez odgovora	10	10,0
	Hrvat	83	83,0
	Bošnjak	4	4,0
	Srbin	3	3,0
	Total	100	100,0
Mjesto rođenja	Bez odgovora	4	4,0
	Hrvatska	77	77,0
	BiH	13	13,0
	Crna Gora	3	3,0
	Srbija	3	3,0
	Total	100	100,0
Zanimanje	Pomorac	12	12,0
	konobar/ugostitelj	9	9,0
	Trgovac	6	6,0
	vozač/taksist/prijevoznik	7	7,0
	Pravnik	7	7,0
	Ekonomist	9	9,0
	turistički djelatnik	2	2,0
	Policajac	4	4,0
	građevinski tehničar/geodet	6	6,0
	Trener	2	2,0
	elektrotehničar/električar	7	7,0
	Logoped	1	1,0
	inženjer prometa	2	2,0
	Automehaničar	4	4,0
	Maler	1	1,0
	Psiholog	2	2,0
	Vodoinstalater	2	2,0

	medicinski tehničar	2	2,0
	Agronom	1	1,0
	Kuhar	5	5,0
	brodostrojarški tehničar	5	5,0
	Poduzetnik	4	4,0
	Total	100	100,0
Bračni status:	Da	8	8,0
razvedena	Ne	92	92,0
	Total		
Vjerska	Vjernik	87	87,0
pripadnost	Ateist	11	11,0
obitelji	Bez odgovora	2	2,0
	Total	100	100,0
Red rođenja	Prvi	37	37,0
u obitelji	Drugi	40	40,0
	Treći	16	16,0
	Četvrti	3	3,0
	Peti	2	2,0
	Šesti	2	2,0
	Total	100	100,0
Broj djece u	1	7	7,0
obitelji ranije	2	54	54,0
	3	24	24,0
	4	10	10,0
	>4	5	5,0
	Total	100	100,0
Posvojen	Da	0	0
	Ne	100	100,0
	Ukupno	100	100,0

Većina muževa/partnera pripada starosnoj dobi od 29-34 godine (42,00%). Dok ih najmanje pripada starijoj starosnoj dobi od 19-24 (8,00%) (Slika 11.) Status obrazovanja kod partnera je pripisan pod "stariji", tj. završili su školovanje sa 88,00% . Dok su se ostali izjasnili kao brucosi i studenti. Svoju etničku pripadnost muževi/partneri su izrazili 83,00% Hrvati, dok je 4,00% Bošnjaka i 3% Srba. 77,00% muškaraca rođeno je u Hrvatskoj, 13,00% u Bosni i Hercegovini, 3,00% u Srbiji, 3,00% u Crnoj Gori. Najviše muževa/partnera su pomorci (12,00%) i konobar/ugostitelj (9,00%). 92,00% bilo ih je u braku, dok ih je 8,00% razvedenih. Kod izražavanja

vjerske pripadnosti, najviše partnera se izjasnilo da su vjernici (87,00%), dok su se drugi izjasnili kao ateisti (11,00%). Najviše muževa/partnera rodili su se kao drugo dijete u obitelji (40%). 54% njih imaju dvoje djece dok ih 24% s troje djece. Svi ispitanici biološka su djeca svojih roditelja.

4.2. Koliko željno očekujete djecu - prije / nakon tečaja

Vodeći se metodološkim okvirom, istraživanje je započeto postavljajući ispitanicima pitanje „Koliko željno očekujete djecu“ prije i nakon tečaja. Prezentirani rezultati u Tablici 5 ukazuju na vidljive promjene u razini želje za djecom prije i nakon tečaja, gdje je evidentno da je razina iščekivanja djece nakon tečaja veća i kod trudnica i kod supružnika/partnera.

Tablica 5. Razina iščekivanja djece prije i nakon tečaja ispitanika (N=200)

Varijabla	Grupa	Prije tečaja				Nakon tečaja			
		Trudnice		Partneri		Trudnice		Partneri	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Koliko željno očekujete djecu?	jedva	2	2,0	5	5,0	0	0	1	1,0
	Nešto	1	1,0	4	4,0	2	2,0	2	2,0
	Prilično	11	11,0	3	3,0	1	1,0	3	3,0
	Dosta	9	9,0	9	9,0	7	7,0	6	6,0
	jako puno	36	36,0	40	40,0	44	44,0	45	45,0
	ekstremno puno	9	9,0	15	15,0	11	11,0	17	17,0
	više od ičega	32	32,0	24	24,0	35	35,0	26	26,0
	Ukupno	100	100,0	100	100,0	100	100,0	100	100,0

U okviru razrade zadatka istraživanja, pristupilo se računanju eventualnih razlika u privlačnosti pojedinih aspekata roditeljstva prije i nakon tečaja (Tablica 6), pri čemu se koristila *Mann-Whitney U test*. Dobivene vrijednosti za sva 3 aspekta

roditeljstva pokazala su se statističkim značajnim, jer je iznos vjerojatnoće u sva tri slučaja manji od 0.05 ($0,046 < 0,05$; $0,014 < 0,05$; $0,034 < 0,05$), što upućuje na postojanje statistički značajnih razlika sume bodova prije i nakon tečaja na dijelu upitnika koji se odnosi na privlačnost pojedinih aspekata roditeljstva, odnosno trudnoće, rođenja djeteta i imati novorođenče, pri čemu su rezultati nakon tečaja mnogo veći i pozitivniji.

Tablica 6. Razlike u privlačnosti različitih aspekata roditeljstva prije i nakon tečaja (N=200)

Privlačnost aspekta roditeljstva		N	Mean Rank	Sum of Ranks	Mann - Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asym p. Sig. (2-tailed)
Trudnoća	Prije tečaja	200	190,07	38014,00	17914,000	38014,000	-1,911	,046
	Nakon tečaja	200	210,93	42186,00				
	Ukupno	400						
Rođenje djeteta	Prije tečaja	200	192,81	38561,50	18461,500	38561,500	-1,469	,014
	Nakon tečaja	200	208,19	41638,50				
	Ukupno	400						
Imati novorođenče	Prije tečaja	200	190,31	38062,00	17962,000	38062,000	-2,116	,034
	Nakon tečaja	200	210,69	42138,00				
	Ukupno	400						

U daljoj razradi rezultata prikazani su podatci za pojedine čestice upitnika prije i nakon tečaja o razlozima zašto imati djecu (Tablica 7).

Tablica 7. Rezultati stavova ispitanika o razlozima zašto imati djecu po česticama (N=200)

Tvrdnje o razlozima zašto imati djecu	Mjerenje	Ukupno			Ne odnosi se na mene	Uopće ne	Ne previše	Umjerno	Jako	Navedena tvrdnja je najveća prednost roditeljstva
		N	M	SD	%	%	%	%	%	%
da bi se osjećali korisno i danas netko treba	1	200	2,69	,995	3,0	7,5	29,5	38,0	22,0	19,0
	2	200	3,26	,874	0	9,0	1,5	44,5	45,0	27,0
da bismo dali smisao životu	1	200	3,23	,906	1,0	3,5	15,5	31,5	48,5	51,0
	2	200	3,61	,700	0	4,0	0,5	26,0	69,5	68,0
da iskusimo iskrenost i neiskvarenost djece	1	200	2,97	,902	0,5	5,5	22,5	39,5	32,0	30,5
	2	200	3,45	,781	0	6,0	0	37,5	56,5	29,0
jer neke možete prenijeti svoje vrijednosti i ideje	1	200	3,04	,997	1,0	10,0	11,5	39,0	38,5	25,5
	2	200	3,13	,937	0,5	10,0	5,0	45,0	39,5	22,5
da biste bili kao drugi ljudi	1	200	1,35	1,138	22,5	44,5	13,5	15,5	4,0	3,0
	2	200	1,68	1,111	10,5	44,5	17,0	23,5	4,5	1,5
zbog djece je obiteljski život zanimljiviji	1	200	3,23	,872	0,5	4,0	14,0	35,0	46,5	27,5
	2	200	3,34	,797	0,5	4,0	5,5	41,5	48,5	42,5
dijete zbližava supružnike	1	200	2,96	1,029	1,5	9,0	19,0	33,5	37,0	18,0
	2	200	3,08	,987	1,5	9,0	9,0	41,5	39,0	23,0
da bi sudjelovali u čudu rođenja	1	200	2,79	1,116	4,5	7,0	27,0	28,5	33,0	31,0
	2	200	2,97	1,037	3,0	7,0	16,0	38,0	36,0	42,0
da imate nekoga tko će biti uz vas kad ostarite	1	200	2,47	1,182	8,5	10,5	27,5	32,5	21,0	6,0
	2	200	2,75	1,050	3,4	10,5	18,0	43,5	24,5	12,0
to je dio života	1	200	2,41	1,212	10,5	9,0	30,5	29,5	20,5	5,0

odraslih ljudi	2	200	3,04	1,014	0	15,0	4,5	42,5	38,0	25,0
tu će biti još jedna osoba koja će financijski pomoći obitelji	1	200	,99	,808	27,0	52,5	15,5	4,5	0,5	100,0
	2	200	1,34	,864	13,0	52,5	23,5	10,0	1,0	75,0
jer ćete možda odgojiti nekoga tko će učiniti svijet boljim	1	200	2,78	,947	2,0	8,0	22,0	46,0	22,0	20,0
	2	200	2,94	,897	1,5	8,0	10,5	55,5	24,5	23,0
jer mislite da biste bili dobar roditelj	1	200	3,04	,826	2,5	3,0	8,0	61,0	25,5	28,0
	2	200	3,48	,763	0	5,5	0	36,0	58,5	30,0
da ponovo proživite svijet djetinjstva	1	200	2,62	,843	0,5	9,0	32,0	45,5	13,0	4,0
	2	200	3,23	,865	0	9,5	0	49,0	41,5	6,0
da biste imali nekoga na koga ćete biti ponosni	1	200	3,06	,970	0,5	9,5	12,5	38,5	39,0	20,0
	2	200	3,42	,920	0	10,0	0	28,5	61,5	31,0
da odgojite dijete na način kako biste vi htjeli da su vas odgajali	1	200	2,56	1,218	11,5	7,0	15,5	46,0	20,0	5,5
	2	200	3,14	1,035	0	14,5	4,0	35,0	46,5	7,5

4.2.1. Prije tečaja

Provedene analize pokazuju kako su čestice s **najvećom prosječnom ocjenom**, a koje se odnose na razloge zašto imati djecu, u mjerenju prije tečaja: „*Da bismo dali smisao životu*“ (aritmetička sredina $\pm$ SD, $3,23\pm 0,906$), „*Zbog djece je obiteljski život zanimljiviji*“ ($3,23\pm 0,872$), „*Da biste imali nekoga na koga ćete biti ponosni*“ ($3,06\pm 0,970$), „*Jer nekome možete prenijeti svoje vrijednosti i ideje*“ ($3,04\pm 0,997$).

Tvrdnje koje su dobile **najmanju prosječnu ocjenu**, a odnose se na razloge zašto imati djecu, u mjerenju prije tečaja su: *“To je dio života odraslih ljudi”* (2,41±1,212), *„Da biste bili kao drugi ljudi“* (1,35±1,138), *„Tu će biti još jedna osoba koja će financijski pomoći obitelji“* (0,99±0,808).

Najveću **ujednačenost u odgovorima** u svezi s razlozima roditeljstva, u mjerenju prije tečaja ispitanici su iskazali za tvrdnje: *„Da bismo dali smisao životu“* (SD = 0,906), *„Zbog djece je obiteljski život zanimljiviji”* (SD=0,872).

Ispitanici se **najmanje slažu** u odgovorima o razlozima roditeljstva za tvrdnje: *„Da biste bili kao drugi ljudi”* (SD= 1,111) i *„To će biti još jedna osoba koja će financijski pomoći obitelji”* (SD=0,864).

4.2.2 Nakon tečaja

U mjerenju nakon tečaja **tvrdnje s najvećom prosječnom ocjenom** su: *„Da bismo dali smisao životu”* (3,61±0,700), *“Jer mislite da bi ste bili dobar roditelj”* (3,48±0,763), *„Da iskusimo iskrenost i neiskvarenost djece”* (3,45±0,781), *„Da biste imali nekoga na koga ćete biti ponosni”* (3,42±0,920)

Najnižim rezultatima ocjenjene su tvrdnje: *„Tu će biti još jedna osoba koja će financijski pomoći obitelji”* (2,75±1,050), *„Da bi ste bili kao drugi ljudi”* (1,35±1,138).

Ispitanici su se najviše **slagali u odgovorima** kod tvrdnji koje su ujedno i tvrdnje sa najvećom prosječnom ocjenom. **Najmanje slaganje** s odgovorima ispitanika dobiveno je za tvrdnje: *„Da bi ste bili kao drugi ljudi”* (SD= 1,111) i *„To će biti još jedna osoba koja će financijski pomoći obitelji”* (SD=0,864).

4.3. Razlozi zašto imati dijete

Na osnovu prezentiranih rezultata uočljivo je da je došlo do blagih promjena u poimanju razloga zašto imati djecu. Opisni podatci za sumu bodova na ljestvici dijela upitnika o razlozima zašto imati dijete prikazani su u Tablici 8.

Tablica 8. Opisni podatci za sumu bodova na ljestvici dijela upitnika o razlozima zašto imati dijete

Mjerenje	C	Q1	Q3	Min	Max
Prije tečaja	43	38	43	0	59
Nakon tečaja	48	45	48	8	61

C-medijan

Q1-prva kvartila

Q3-treća kvartila

Min-minimum

Max-maksimum

*podatci su opisani medijanom i interkvartilnim rasponom budući da je Kolmogorov-Smirnovljev test pokazao odstupanja od normalne razdiobe kod mjerenja prije i nakon tečaja ($p < 0.01$)

Budući da su rezultati provjere normaliteta razdiobi za mjerenje prije i nakon tečaja pokazali da razdiobe sume ostvarenih bodova značajno odstupaju od normalne razdiobe, za analizu razlika mjerenja nakon u odnosu na mjerenje prije tečaja korišten je Wilcoxonov test. Rezultati su pokazali da je uočljiva razlika u stavovima i statistički značajna prije i nakon tečaja ($p < 0.01$) pri čemu su rezultati nakon tečaja pozitivnije orijentirani prema različitim razlozima roditeljstva. Prikazani su i podatci za pojedine

čestice upitnika o problemima roditeljstva, prije i nakon tečaja.

Tablica 9. Rezultati stavova ispitanika o problemima roditeljstva po česticama (N=200)

Tvrdnje o problemima roditeljstva	Mjerenje	Ukupno			Ne odnosi se na mene	Uopće ne	Ne previše	Umjereno	Jako
		N	M	SD	%	%	%	%	%
Roditeljstvo otežava razvoj karijere	1	200	1,55	1,206	28,0	19,5	24,5	26,0	2,0
	2	200	1,26	1,260	41,5	19,5	11,0	28,0	0
Podrazumijeva puno dosadne rutine	1	200	1,63	1,309	29,5	15,0	26,5	21,5	7,5
	2	200	1,28	1,334	44,5	15,0	11,5	26,5	2,5
Uključuje puno odgovornosti	1	200	2,51	1,407	17,0	5,5	16,5	31,5	29,5
	2	200	3,11	1,775	0	4,5	9,0	30,5	61,0
Postoji problem prevelikog broja stanovnika	1	200	,64	,968	58,0	30,5	5,0	3,0	3,5
	2	200	1,09	1,227	62,0	30,5	1,0	4,0	2,5
Gubim slobodu da radim što želim	1	200	1,45	1,210	31,5	17,5	30,0	17,0	4,0
	2	200	,55	,901	48,0	17,5	13,5	20,0	1,0
Ljudi imaju djecu iz sebičnih razloga	1	200	1,16	1,136	37,0	29,0	16,5	16,0	1,5
	2	200	1,01	1,136	44,5	29,0	9,0	16,5	1,0
Djeca bi mogla biti loša bez vaše krivice	1	200	1,55	1,227	24,0	26,5	29,0	11,5	9,0
	2	200	1,18	1,235	40,0	26,5	13,0	16,5	4,0
Mogla bi biti loša jer niste dobro odradili posao	1	200	1,78	1,265	24,0	17,0	20,0	35,0	4,0
	2	200	2,66	1,849	2,0	9,0	13,5	31,5	44,0
Skupo ih je odgajati	1	200	1,83	1,240	19,0	22,0	23,5	28,0	7,5
	2	200	1,55	1,306	31,0	22,0	11,5	32,5	3,0
Niste slobodni	1	200	1,45	1,124	27,5	22,0	29,5	20,0	1,0

okonačati loš brak	2	200	1,13	1,204	43,5	22,0	13,5	20,0	1,0
To ometa odnos muž-žena	1	200	1,34	1,043	26,5	27,5	34,5	9,0	2,5
	2	200	1,02	1,037	41,0	27,5	20,0	11,5	0

Tvrđnje o problemima roditeljstva	Mjerenje	Ukupno			Ne odnos i se na mene	Uopće ne	Ne previše	Umjeren	Jako
		N	M	SD	%	%	%	%	%
Trudnoća i rođenje djeteta su neugodni	1	200	1,73	1,420	30,5	13,0	22,5	21,0	13,0
	2	200	1,49	1,393	39,0	13,0	28,50	14,0	5,5
Svijet je kaotičan i zašto nekoga dovesti tu	1	200	,94	1,059	46,5	24,0	20,0	8,0	1,5
	2	200	,84	1,028	56,5	24,0	10,0	8,0	1,5
Djeca nisu baš zabavna	1	200	,61	,755	54,0	32,5	12,0	1,5	0
	2	200	,60	,687	59,5	32,5	6,5	1,5	0
Gubiš svoju privatnost	1	200	1,35	1,181	32,0	22,5	28,5	12,5	4,5
	2	200	,99	1,180	49,0	22,5	11,5	15,0	2,0
Ne možeš slobodno putovati	1	200	1,40	1,228	32,5	19,5	29,5	12,5	6,0
	2	200	1,00	1,232	51,0	19,5	11,0	15,5	3,0
Ne možeš slobodno napuštati kuću	1	200	1,42	1,246	33,0	18,0	29,0	14,0	6,0
	2	200	1,10	1,252	47,5	18,0	14,5	17,0	3,0
To znači puno posla	1	200	2,10	1,242	15,5	14,0	28,0	30,5	12,0
	2	200	1,73	1,317	29,0	14,0	14,5	40,0	2,5

Ima puno neugodnog posla	1	20 0	1,6 8	1,18 9	21,5	20,5	33,0	18,5	6,5
	2	20 0	0,6 5	1,24 0	51,0	32,0	8,5	6,0	2,5
Više se ne osjećate mlado	1	20 0	1,0 9	1,06 2	39,0	24,5	26,5	8,5	1,5
	2	20 0	,64	1,01 6	55,0	20,5	14,5	10,0	0
Radite što se od vas očekuje	1	20 0	1,6 8	1,35 2	29,0	17,5	18,5	27,0	8,0
	2	20 0	2,4 4	1,36 1	6,5	4,0	18,5	32,0	39,0
To fizički umara	1	20 0	1,8 9	1,31 4	22,0	16,0	23,0	29,0	10,0
	2	20 0	1,6 4	1,32 6	31,0	16,0	14,0	36,0	3,0
Ostaje vam malo vremena za sebe	1	20 0	1,7 4	1,28 9	27,0	9,0	36,0	19,0	9,0
	2	20 0	1,3 3	1,36 0	45,0	9,0	18,0	24,0	4,0

4.3.1. Prije tečaja

Analize rezultata pokazuju da su čestice s **najvećom prosječnom ocjenom**, a koje se odnose na probleme roditeljstva, u mjerenju prije tečaja iskazane tvrdnjama: „Uključuje puno odgovornosti“ ($2,51 \pm 1,407$), „To znači puno posla“ ($2,10 \pm 1,242$), „To fizički umara“ ($1,89 \pm 1,314$) te „Skupo ih je odgajati“ ($1,83 \pm 1,240$)

Tvrdnje s **najmanjom prosječnom ocjenom**, a odnose se na percipirane probleme roditeljstva, u mjerenju prije tečaja su: „Svijet je kaotičan i zašto nekoga dovesti tu“ ($0,94 \pm 1,059$), „Postoji problem prevelikog broja stanovnika“ ($0,64 \pm 0,968$) i „Djeca nisu baš zabavna“ ($0,61 \pm 0,755$)

Najveću **ujednačenost u odgovorima** u svezi s problemima roditeljstva, u mjerenju prije tečaja ispitanici su iskazali za tvrdnje: „Ima puno neugodnog posla“

(SD=1,189), „Radite što se od vas očekuje“ (SD=1,352) i „Roditeljstvo otežava razvoj karijere“ (SD=1,206), „Djeca bi mogla biti loša bez vaše krivice“ (SD=1,227).

Ispitanici se **najmanje slažu** u odgovorima o problemima roditeljstva u tvrdnjama: „Djeca nisu baš zabavna“ (SD=0,755), i „Postoji problem prevelikog broja stanovnika“ (SD=0,968)

4.3.2. Nakon tečaja

U mjerenju nakon tečaja **tvrdnje s najvećom prosječnom ocjenom** su: „Uključuje puno odgovornosti“ (3,11±1,775), „Mogla bi biti loša jer niste dobro odradili posao“ (2,66±1,849) te „Radite što se od vas očekuje“ (2,44±1,361).

Najnižim rezultatima ocjenjene su tvrdnje: „Gubim slobodu da radim što želim“ (0,55±0,901) „Više se ne osjećate mlado“ (0,64±1,016) „Ima puno neugodnog posla“ (0,65±1,240).

I u mjerenju nakon tečaja ispitanici su se najviše **slagali u odgovorima** kod tvrdnji koje su ujedno i tvrdnje sa najvećom prosječnom ocjenom. **Najmanje slaganje** s odgovorima ispitanika dobiveno je za tvrdnje: „Djeca nisu baš zabavna“ (SD=0,755) i „Ljudi imaju djecu iz sebičnih razloga“ (SD=1,136).

Prezentirani rezultati upućuju na evidentne promjene u poimanju problema roditeljstva. Opisni podatci za sumu bodova na ljestvici dijela upitnika o problemima roditeljstva prikazani su u Tablici 10.

Tablica 10. Opisni podatci za sumu bodova na ljestvici dijela upitnika o problemima roditeljstva

Mjerenje	C	Q1	Q3	Min	Max
Prije tečaja	37,5	15,25	37,5	0	76
Nakon tečaja	28	13	28	0	66

C-medijan

Q1-prva kvartila

Q3-treća kvartila

Min-minimum

Max-maksimum

*podatci su opisani medijanom i interkvartilnim rasponom budući da je Kolmogorov-Smirnovljev test pokazao odstupanja od normalne razdiobe kod oba mjerenja prije i nakon tečaja ($p < 0.01$)

Pošto su rezultati provjere normaliteta razdiobi za mjerenje prije tečaja i nakon tečaja pokazali da razdiobe sume ostvarenih bodova značajno odstupaju od normalne razdiobe, za analizu razlika mjerenja nakon u odnosu na mjerenje prije tečaja korišten je Wilcoxonov test. Rezultati su pokazali da je razlika u stavovima statistički značajna prije i nakon tečaja ($p < 0.01$) pri čemu su rezultati nakon tečaja negativnije orijentirani prema različitim problemima roditeljstva, odnosno ispitanici nakon tečaja su u većoj mjeri birali negativnije odgovore za probleme roditeljstva sa negativnijim konotacijama.

4.4. Percepcija roditeljstva

U okviru dalje razrade rezultata prikazani su i podatci za pojedine čestice upitnika o percepciji roditeljstva, prije i nakon tečaja.

Tablica 11. Rezultati stavova ispitanika o percepciji roditeljstva po česticama (N=200)

Tvrdnje vezane za percepciju roditeljstva	Mjerenje	Ukupno			Ne slažem se jako	Ne slažem se malo	Slažem se malo	Slažem se jako
		N	M	SD	%	%	%	%
Žena je biološki predodređena da ima djecu	1	200	3,26	,870	5,5	11,5	34,5	48,5
	2	200	3,41	,719	2,5	3,5	25,5	68,5
Ako žena ne može imati dijete ugrožena je njena prava priroda	1	200	2,28	,941	26,0	28,0	38,0	8,0
	2	200	2,49	,891	34,0	22,0	36,0	8,0
Žena koja nema djecu mora biti spremna suočiti se sa sumnjičenjima/kritikama	1	200	2,16	1,076	37,0	24,5	24,5	14,0
	2	200	1,88	,776	37,0	38,5	24,5	0
Kad žena zatrudni, ne kontrolira vlastito tijelo	1	200	2,19	1,013	33,0	26,0	30,5	10,5
	2	200	2,17	,993	33,0	36,0	22,5	8,5
Žena koja posvoji dijete gubi važan vid samoispunjenja koje bi iskusila trudnoćom i porodom	1	200	2,15	,953	33,0	25,5	35,5	6,0
	2	200	2,09	,861	33,0	25,5	41,5	0
Žena koja posvoji dijete gubi posebnu vezu koju bi imala s njim da ga je rodila	1	200	2,21	,920	28,0	29,5	36,5	6,0
	2	200	2,24	,913	29,5	34,5	30,0	6,0
Gubi mogućnost prenošenja genetskog nasljedstva djeci	1	200	2,80	,963	12,0	22,5	39,5	26,0
	2	200	2,80	,963	12,0	22,5	39,5	26,0
Majčinstvo ozbiljno ugrožava ženinu mogućnost za postignuća i samoostvarenje	1	200	1,59	,847	60,0	25,5	10,0	4,5
	2	200	1,29	,456	70,5	29,0	0,5	0
Žena ne bi trebala imati djecu ako bi	1	200	1,30	,608	78,0	15,0	6,5	0,5
	2	200	1,16	,363	84,5	15,5	0	0

ona mogla omesti njenu karijeru								
Žena ne bi trebala imati djecu ako joj partner nije sasvim spreman na zadatke u vezi s njihovim odgojem	1	200	2,20	,949	29,0	30,5	32,5	8,0
	2	200	1,87	,772	29,0	63,0	8,0	0
Žena koja se ne misli vjenčati bi ipak trebala planirati djecu i odgajati ih sama	1	200	2,29	1,10 9	31,5	28,0	21,0	19,5
	2	200	2,27	1,09 9	31,5	29,0	20,0	19,5
Očinstvo ozbiljno ograničava čovjekove mogućnosti za postignućem/samo ostvarenjem	1	200	1,46	,775	67,5	22,5	6,5	3,5
	2	200	1,26	,448	73,5	26,0	0,5	0
Muškarac ne bi trebao imati djecu ako bi to omelo njegovu karijeru ili neovisnost	1	200	1,27	,622	81,0	13,5	3,5	2,0
	2	200	1,16	,363	84,5	15,5	0	0
Muškarac ne bi trebao imati djecu ako nije spreman u potpunosti dijeliti zadatke vezane uz njihov odgoj	1	200	2,40	,997	23,0	29,0	33,5	14,5
	2	200	1,77	,422	23,0	77,0	0	0
Muškarac koji se ne misli vjenčati ne bi trebao imati djecu	1	200	1,49	,783	66,5	21,5	9,0	3,0
	2	200	1,46	,781	66,5	21,5	11,0	1,0
Muškarac koji nema djecu mora biti spreman suočiti se sa sumnjičenjima/kri tikama	1	200	1,95	1,04 5	48,5	16,5	26,5	8,5
	2	200	1,25	,434	75,0	25,0	0	0
Muškarac koji posvoji djecu gubi važan vid samoispunjenja koji dolazi s	1	200	2,11	,989	35,0	28,5	27,5	9,0
	2	200	1,38	,485	62,5	37,5	0	0

iskustvima trudnoće i rođenja djeteta								
Muškarac koji posvoji djecu gubi posebnu vezu koju bi imao s njima da su biološki njegova	1	200	2,18	,964	31,5	27,0	34,0	7,5
	2	200	1,35	,477	65,5	34,5	0	0
Muškarac koji posvoji djecu gubi mogućnost genetskog nasljeđa na njih	1	200	2,79	,950	12,5	22,5	43,0	22,0
	2	200	1,49	,610	54,5	45,5	0	0

Analize prezentiranih rezultata pokazuju da su čestice s **najvećom prosječnom ocjenom**, a koje se odnose na percepciju roditeljstva, u mjerenju prije tečaja iskazane tvrdnjama: „Žena je biološki predodređena da ima djecu“ ($3,26 \pm 0,870$), „Ako muškarac nema djecu gubi mogućnost prenošenja genetskog nasljedstva“ ($2,80 \pm 0,963$) i „Muškarac koji posvoji djecu gubi mogućnost genetskog nasljeđa na njih“ ($2,73 \pm 0,950$). U okviru mjerenja nakon tečaja ispitanici ostaju dosljedni stavovima da „Žena je biološki predodređena da ima djecu“ ($3,26 \pm 0,870$) i „Ako muškarac ne može imati djecu gubi mogućnost prenošenja genetskog nasljedstva“ ($2,80 \pm 0,963$) uz stavove da „Žena koja se ne misli vjenčati bi ipak trebala planirati djecu i odgajati ih sama“ ($2,29 \pm 1,109$) i „Ako žena ne može imati dijete ugrožena je njena prava priroda“ ($2,28 \pm 0,941$).

Tvrđnje s **najmanjom prosječnom ocjenom** a odnose se na percepciju roditeljstva, u mjerenju prije tečaja su: „Očinstvo ozbiljno ograničava čovjekove mogućnosti za postignućem/samoostvarenjem“ ($1,46 \pm 0,775$) „Žena ne bi trebala imati djecu ako bi ona mogla omesti njenu karijeru“ ($1,30 \pm 0,608$), te „Muškarac ne bi trebao imati djecu ako bi to omelo njegovu karijeru ili neovisnost“ ($1,27 \pm 0,622$). Također, dosljednost u stavovima ispitanika ogleda se i u tvrdnjama sa najnižom prosječnom ocjenom, a koji su isti kao kod prvog mjerenja, „Žena ne bi trebala imati djecu ako bi ona mogla omesti njenu karijeru“ ($1,16 \pm 0,363$) i „Muškarac ne bi trebao imati djecu

ako bi to omelo njegovu karijeru ili neovisnost“(1,16±0,363) uz naglasak na stav da „Muškarac koji nema djecu mora biti spreman suočiti se sa sumnjičenjima/kritikama“ (1,25±0,434).

Najveću **ujednačenost u odgovorima** u svezi s percepcijom roditeljstva, u mjerenju prije tečaja ispitanici nisu iskazali, dok u mjerenju nakon tečaja ujednačenost u odgovorima vidljiva je kroz tvrdnje: „Muškarac koji se ne misli vjenčati ne bi trebao imati djecu“ (SD=0,783) i „Muškarac koji posvoji djecu gubi mogućnost genetskog nasljeđa na njih“ (SD=0,610) te tvrdnje „Žena ne bi trebala imati djecu ako bi ona mogla omesti njenu karijeru“(SD=0,363) i „Muškarac ne bi trebao imati djecu ako bi to omelo njegovu karijeru ili neovisnost“(SD=0,363).

Rezimirajući odgovore prije tečaja, evidentno je da se ispitanici **najmanje slažu** u odgovorima o percepciji roditeljstva u tvrdnjama: „Muškarac ne bi trebao imati djecu ako bi to omelo njegovu karijeru ili neovisnost“ (SD=0,363), „Žena ne bi trebala imati djecu ako bi ona mogla omesti njenu karijeru“ (SD=0,363) te „Očinstvo ozbiljno ograničava čovjekove mogućnosti za postignućem/samoostvarenjem“ (SD=0,448) i „„Muškarac koji se ne misli vjenčati ne bi trebao imati djecu“ (SD=0,783). Sa navedenim tvrdnjama se najmanje slažu i nakon tečaja.

Predstavljeni rezultati također upućuju na promjene u stavovima o percepciji roditeljstva.

Opisni podatci za sumu bodova na ljestvici dijela upitnika o percepciji roditeljstva prikazani su u Tablici 12.

Tablica 12. Opisni podatci za sumu bodova na ljestvici dijela upitnika o percepciji roditeljstva

Mjerenje	C	Q1	Q3	Min	Max
Prije tečaja	39	35	39	21	69
Nakon tečaja	35	31	35	21	52

C-medijan
Q1-prva kvartila
Q3-treća kvartila
Min-minimum

Max-maksimum

*podatci su opisani medijanom i interkvartilnim rasponom budući da je Kolmogorov-Smirnovljev test pokazao odstupanja od normalne razdiobe kod oba mjerenja

Sukladno rezultatima provjere normaliteta razdiobi za mjerenje prije tečaja i nakon tečaja, a koji su pokazali da razdiobe sume ostvarenih bodova značajno odstupaju od normalne razdiobe, za analizu razlika mjerenja nakon u odnosu na mjerenje prije tečaja korišten je Wilcoxonov test. Rezultati su pokazali da je razlika u stavovima statistički značajna prije i nakon tečaja ($p < 0.02$) pri čemu su rezultati nakon tečaja negativnije orijentirani prema različitim percepcijama roditeljstva, odnosno ispitanici nakon tečaja su u većoj mjeri birali negativnije odgovore za tvrdnje negativnih konotacija.

U cilju odgovora na pitanje je li postoji značajna povezanost sociodemografskih obilježja ispitanika sa njihovim stavovima o roditeljstvu (prednosti, problemi i percepcije roditeljstva) prije i nakon tečaja, pristupili smo računanju Pirsonove korelacije. Navedeni rezultati predstavljeni su u Tablici 13.

Tablica 13. Povezanost sociodemografskih obilježja sa stavovima o roditeljstvu
(N=200)

		Razlozi roditeljstva	Problemi roditeljstva	Percepcije roditeljstva
Godine	Pearson Correlation	,087(*)	-,085(*)	,149(**)
	Sig. (2-tailed)	,084	,091	,003
	N	200	200	398
Status obrazovanja	Pearson Correlation	-,014(*)	,025(*)	,073(*)
	Sig. (2-tailed)	,077	,061	,014
	N	200	200	398
Etnička pripadnost	Pearson Correlation	,190(**)	-,108(*)	-,006(*)
	Sig. (2-tailed)	,000	,030	,009
	N	200	200	398
Mjesto rođenja	Pearson Correlation	,168(**)	-,095(*)	-,008(*)

	Sig. (2-tailed)	,001	,037	,008
	N	200	200	398
Izbor.zanimanja	Pearson Correlation	,082(*)	,069(*)	,150(**)
	Sig. (2-tailed)	,001	,007	,003
	N	200	200	398
Bračni status	Pearson Correlation	,116(*)	,064(*)	-,074(*)
	Sig. (2-tailed)	,021	,020	,143
	N	200	200	398
Vjerska pripadnost obitelji	Pearson Correlation	,022	-,024	,023
	Sig. (2-tailed)	,662	,628	,644
	N	200	200	398
Red rođenja u obitelji	Pearson Correlation	-,020	,023	,056
	Sig. (2-tailed)	,694	,648	,264
	N	200	200	398
Broj djece u obitelji ranije	Pearson Correlation	,129(**)	,110(*)	,083(*)
	Sig. (2-tailed)	,010	,028	,006
	N	200	200	200
Posvojen/a	Pearson Correlation	,057	,008	,046
	Sig. (2-tailed)	,251	,872	,361
	N	200	200	398

** Korelacija značajna na 0.01 nivou .

* Korelacija značajna na 0.05 nivou.

Obavljene su preliminarne analize da bi se dokazalo zadovoljenje pretpostavke o normalnosti, linearnosti i homogenosti varijance. Izračunata je linearna korelacija između pojedinih segmenata roditeljstva u odnosu na sociodemografske karakteristike ispitanika.

Rezultati u prethodnoj tabeli pokazuju da stavovi koji upućuju na sve aspekte roditeljstva (razloge, probleme i generalnu percepciju roditeljstva) statistički značajno koreliraju sa godinama, statusom obrazovanja, etničkom pripadnošću, mjestom rođenja, izborom zanimanja, bračnim statusom i brojem djece u obitelji ranije. Korelacija navedenih varijabli nije se pokazala značajnom u odnosu na vjersku pripadnost obitelji, red rođenja u obitelji i na to da li su ispitanici posvojeni ili ne.

5. RASPRAVA

Rezultati našeg istraživanja ukazuju na vidljive promjene u razini želje za djecom prije i nakon tečaja, pri čemu je razina iščekivanja djece nakon tečaja veća i kod trudnica i kod partnera. Nadalje, nalazi našeg istraživanja upućuju na statistički značajne razlike sume bodova prije i nakon tečaja na dijelu upitnika koji se odnosi na privlačnost pojedinih aspekata roditeljstva, odnosno trudnoće, rođenja djeteta i imati novorođenče, pri čemu su rezultati nakon tečaja mnogo veći i pozitivniji.

Neosporna je činjenica da jedna od mnogih važnih odluka u tijeku života svakog čovjeka je odluka da li će postati roditelj. Ona unosi tvrdokorne posljedice i promjene u život svake osobe. Većinom sukladno tome i rođenjem djeteta dolazi do mnogih promjena kako u odnosima među samim partnerima, tako i promjena odnosa okoline prema njima, svakodnevnim životnim obavezama i aktivnostima u kući i izvan kuće, te članovima šire obitelji i društva. Te promjene se dešavaju jer djeca zahtijevaju mnogo resursa, povećava se obaveza kroz roditeljstvo i utječe na stjecanje dodatnih izvora prihoda. Shodno ranijim istraživanjima (Townes i dr., 1976.), stavovi prema rađanju djeteta mogu biti neutralni (što je česta pojava prije rođenja prvog djeteta). Vrijednosti koje pojedinac vezuje za rađanje djeteta i roditeljstvo variraju, ovisno o društvenim okolnostima i značajkama pojedinog potencijalnog roditelja, od vrijednosti vezanih za sebe i partnera, za roditeljstvo (doživljaj roditeljstva, brige i razvijanja novog bića), za dobrobit obitelji (materijalne, socijalne, duhovne), za dijete kao, za dobrobit šire obitelji (održavanje i nastavak obitelji) i za društvo u najširem smislu (održanje nacije, ispunjenje duga prema društvu ili vjeri).

Rezultati našeg istraživanja pokazuju najveću ujednačenost u odgovorima u svezi s razlozima roditeljstva, a u mjerenju prije tečaja kroz tvrdnje: „*Da bismo dali smisao životu*“ (SD = 0,906), „*Zbog djece je obiteljski život zanimljiviji*“ (SD=0,872). Nakon tečaja došlo je do blagih promjena u poimanju razloga zašto imati djecu, gdje ispitanici frekventnije biraju tvrdnje: „*Da bismo dali smisao životu*“ (3,61±0,700), „*Jer mislite da biste bili dobar roditelj*“ (3,48±0,763), „*Da iskusimo iskrenost i*

neiskvarenost djece“ (3,45±0,781), „*Da biste imali nekoga na koga ćete biti ponosni*“ (3,42±0,920)

Shodno navedenom, prema ranijim istraživanjima roditeljstvo za većinu odraslih ljudi je uvijek krajnji izvor smisla života (Pernar, 2010). Također, većina žena bi ocijenila majčinstvo kao svoju najvažniju životnu ulogu (Reitzes & Mutran, 2003 prema McQuillan, Torres Stone, & and Greil, 2007). Prema Burton (1998), na djecu se gleda kao pružanje osnovnog životnog smisla, socijalne podrške i socijalne integracije, kao i instrumentalnu i socijalnu pomoć kasnije u životu (McQuillan, Torres Stone, & and Greil, 2007).

Daljnja analiza rezultata našeg istraživanja ukazuje na stavove o problemima roditeljstva, u mjerenju prije tečaja iskazane tvrdnjama: „*Uključuje puno odgovornosti*“ (2,51±1,407), „*To znači puno posla*“ (2,10±1,242), „*To fizički umara*“ (1,89±1,314) te „*Skupo ih je odgajati*“ (1,83±1,240), dok su nakon tečaja evidentne promjene u poimanju problema roditeljstva iskazane tvrdnjama: „*Uključuje puno odgovornosti*“ (3,11±1,775), „*Mogla bi biti loša jer niste dobro odradili posao*“ (2,66±1,849) te „*Radite što se od vas očekuje*“ (2,44±1,361) iz čega je vidljivo da je nakon tečaja došlo do promjene u svijesti ispitanika, jer su u prvom mjerenju bili fokusiraniji na fizičke i materijalne segmente, dok nakon tečaja preferiraju tvrdnje osobne prirode.

Iako se u dosadašnjim istraživanjima navodi da djeca mogu poslužiti kao jeftina radna snaga (Moav, 2005) isključivo u porodičnom biznisu, da mogu poslužiti i kao osiguranje i socijalna zaštita u starijem dobu (Barro and Backer, 1988 prema Aassave, Goisis, & Sironi, 2012) te da se parovi odlučuju za djecu zbog koristi u budućnosti (Aassave, Goisis, & Sironi, 2012), najmanje slaganje s odgovorima ispitanika dobiveno je za tvrdnju: „*Ljudi imaju djecu iz sebičnih razloga*“. Također, rezultati nakon tečaja uputili su na negativniju orijentiranost prema različitim problemima roditeljstva, odnosno ispitanici su nakon tečaja u većoj mjeri birali negativnije odgovore za probleme roditeljstva sa negativnijim konotacijama.

S sociopsihološkog i demografskog, gledišta najzanimljiviji su pojedinci i bračni parovi koji ne žele imati djece, iako bi to biološki mogli. Ono što ih definira nije trenutni status s djetetom ili bez djeteta, nego jasno izražena namjera apstiniranja od

djeteta uopće. Uzrok ove pojave može biti socijalizacija (mediji, vršnjačka okolina), koja promiče netradicionalne vrijednosti, a osobito naglašava autonomiju i individualnu slobodu u izboru životnoga stila, te opredjeljivanje za potrošački i eskapistički životni stil. Ali, čini se, prema podacima drugih zemalja, da je taj utjecaj ipak privremen i da više dovodi do povećanog broja novih porodičnih oblika (kohabitacije) i odgode stvaranja porodice, nego do stvarnog povećanja pojave dobrovoljnog odricanja od djece (Čudina-Obradović & Obradović, 1999).

Rezultati našeg istraživanja upućuju na percepciju roditeljstva parova, u mjerenju prije tečaja iskazanu tvrdnjama: „Žena je biološki predodređena da ima djecu“ ($3,26 \pm 0,870$), „Ako muškarac nema djecu gubi mogućnost prenošenja genetskog nasljedstva“ ($2,80 \pm 0,963$) i „Muškarac koji posvoji djecu gubi mogućnost genetskog nasljeđa na njih“ ($2,73 \pm 0,950$). U okviru mjerenja nakon tečaja ispitanici ostaju dosljedni stavovima da „Žena je biološki predodređena da ima djecu“ ($3,26 \pm 0,870$) i „Ako muškarac ne može imati djecu gubi mogućnost prenošenja genetskog nasljedstva“ ($2,80 \pm 0,963$) uz stavove da „Žena koja se ne misli vjenčati bi ipak trebala planirati djecu i odgajati ih sama“ ($2,29 \pm 1,109$) i „Ako žena ne može imati dijete ugrožena je njena prava priroda“ ($2,28 \pm 0,941$). Najveću ujednačenost u odgovorima u svezi s percepcijom roditeljstva, u mjerenju prije tečaja ispitanici nisu iskazali, dok u mjerenju nakon tečaja ujednačenost u odgovorima vidljiva je kroz tvrdnje: „Muškarac koji se ne misli vjenčati ne bi trebao imati djecu“ ($SD=0,783$) i „Muškarac koji posvoji djecu gubi mogućnost genetskog nasljeđa na njih“ ($SD=0,610$) te tvrdnje „Žena ne bi trebala imati djecu ako bi ona mogla omesti njenu karijeru“ ($SD=0,363$) i „Muškarac ne bi trebao imati djecu ako bi to omelo njegovu karijeru ili neovisnost“ ($SD=0,363$).

Analiza posljednjeg dijela rezultata našeg istraživanja pokazala je da su stavovi koji upućuju na sve aspekte roditeljstva (razloge, probleme i generalnu percepciju roditeljstva) statistički značajno povezani većinom sociodemografskih karakteristika ispitanika (godine, status obrazovanja, etnička pripadnost, mjesto rođenja, izbor zanimanja, bračni statusom i brojem djece u obitelji ranije), dok se korelacija navedenih varijabli nije pokazala značajnom u odnosu na vjersku pripadnost obitelji, red rođenja u obitelji i na to da li su ispitanici posvojeni ili ne.

Prednosti ovog istraživanja ogledaju se u relativnoj ujednačenosti strukture uzorka s obzirom na spol ispitanika, kao i u uključivanju relevantnih sociodemografskih pitanja, koja su jasnije osvijetlila analizirane odnose, razlike i povezanosti. U istraživanju su korišteni pouzdani instrumenti, a veličina uzorka je bila dovoljna za provođenje odgovarajućih statističkih postupaka.

Nedostatak ovog istraživanja je prigodni uzorak sudionika, što donekle otežava generalizaciju dobivenih rezultata.

Preporuke za buduća istraživanja išle bi u smjeru detaljnijeg ispitivanja polaznika tečaja uz uključivanje više varijabli sociopsihološke prirode (npr. karakteristike ličnosti, kvaliteta odnosa sa partnerom itd), a koje bi većim dijelom doprinijele detaljnijoj i kompleksnijoj analizi i razradi rezultata.

6. ZAKLJUČCI

Mjesto u životu i razvoju djeteta, njegovom odgoju. Kako roditelji stare, tako stare i njihova djeca i oni tako i sami postaju roditelji. Roditelji zbog zaposlenosti i preopterećenosti često koriste svoje roditelje kako bi pripazili i na određeno vrijeme bili uz dijete ili slično. Emocionalna vezanost djece prema njima druga je po redu najsnažnija i najintenzivnija emocionalna veza koju djeca razvijaju nakon one prema roditeljima. Odgojni stil roditelja i ponašanje roditelja prema djeci ima važnu ulogu u njihovu razvoju. Nije svejedno koji će odgojni stil koristiti roditelji, jer istraživanja pokazuju da je autoritativni stil najbolji. Svaki roditelj bi trebao, hvaljenjem, davanjem komplimenata, upućivanjem lijepih riječi pokazati djetetu da ga prihvaća i da je voljeno. Nerazumijevanje, agresivan stav prema djetetu, te zanemarivanje djetetovih potreba ostavlja negativne posljedice kako na razvoj djeteta tako i na interakciju dijete – roditelj. I na kraju možemo reći da je roditeljstvo važna polazna točka daljnjeg razvoja i odgoja čovjeka.

Ona je prva društvena sredina sa kojom se dijete susreće, i u kojoj dobiva odgojne osnove za kasniji život. Ipak možda najvažniji segment roditeljskog odgoja je moralni odgoj, koji kod djece gradi temelj buduće ličnosti. U školi, na ulici, među vršnjacima, na fakultetu, u svakodnevnom životu uopće, svako dijete ili odrasli pojedinac svojim ponašanjem i govorom odražava vrline, manire, osobine, znanje, vještine, navike, jednom riječju, odgoj koji u sebi nosi iz porodice.

Provedene analize pokazuju:

1. Vidljive promjene u razini želje za djecom prije i nakon tečaja, pri čemu je razina iščekivanja djece nakon tečaja veća i kod trudnica i kod partnera.
2. Statistički značajne razlike sume bodova prije i nakon tečaja na dijelu upitnika koji se odnosi na privlačnost pojedinih aspekata roditeljstva, odnosno trudnoće, rođenja djeteta i imati novorođenče, pri čemu su rezultati nakon tečaja mnogo veći i pozitivniji.

3. Razlike u stavovima o razlozima roditeljstva, problemima roditeljstva i percepciji roditeljstva prije i nakon tečaja
4. Povezanost većine sociodemografskih obilježja (godine, status obrazovanja, etnička pripadnost, mjesto rođenja, izbor zanimanja, bračni status i broj djece u obitelji ranije) sa stavovima o pojedinim aspektima roditeljstva (razlozi, problemi i percepcije roditeljstva)
5. Nepovezanost stavova o pojedinim aspektima roditeljstva (razlozi, problemi i percepcije roditeljstva) sa vjerskom pripadnošću obitelji, redom rođenja u obitelji te da li su ispitanici posvojeni ili ne.

7. LITERATURA

1. Bliss, S. R., "A STUDY OF YOUNG ADULT MALES PERCEPTIONS OF FATHERHOOD BEFORE BECOMING FATHERS", *Oklahoma State University*, 1996., Oklahoma
2. Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006.), Rađanje djece u obitelji. U: *Psihologija braka i obitelji* (str. 199-239), Zagreb, Golden marketing-Tehnička knjiga.
3. Gopnik, A., "Beba filozof", *Algoritam*, Zagreb, 2011.
4. Gerson, M. - J., "A scale of motivation for Parenthood the Index of Parenthood Motivation", (9:211-220), *The Journal of Psychology*, 1983., New York
5. Guttmacher, A., F., "Sve što treba znati o trudnoći i porodu", *Stvarnost Zagreb*, 1964.
6. Hardin, G., S., "Porodica i roditeljstvo"; *Mikro knjiga*, Sjedinjene Američke Države, 2000.
7. Junaković, I. T., "Motivacija za roditeljstvo i briga za mlađe naraštaje u mlađih i sredovječnih roditelja", *Sveučilište u Zadru*, Zadar, 2011.
8. Koh, K., Brumlik, M., Andrezen, S., "Velika knjiga o roditeljstvu", *Laguna*, 2013.
9. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske, "Priručnik za predavače na trudničkim tečajevima"; *Ured UNICEF-a za Hrvatsku*, 2010., Zagreb
10. Pećnik, N., Starc, B., "Rastimo zajedno", *Ured UNICEF-a za Hrvatsku*, 2010.
11. Sadović, T., "Roditeljstvo"; *Fakultet za kriminalistiku*, Sarajevo, 2012.
12. Sears, M., i Sears, W., "Povezujuće roditeljstvo", *Mozaik knjiga*, Zagreb, 2010.
13. Stoppard, M., "Novi roditelji", *Profil*, Zagreb, 2003.
15. Valinejad, C., "Kako odgojiti sretnu bebu", *Profil International*, Zagreb, 2008.

16. "Muškarci su spremni na roditeljstvo prije nego žene", Dostupno na:
[//www.radiosarajevo.ba/novost/161827/muskarci-su-spremni-na-roditeljstvo-prije-nego-zene](http://www.radiosarajevo.ba/novost/161827/muskarci-su-spremni-na-roditeljstvo-prije-nego-zene)
17. "Da li ste emotivno spremni za bebu?", Dostupno na:
<http://www.roditeljstvo.com/vijesti/da-li-ste-emotivno-spremni-za-bebu>
18. "ANKETA - spremni za bebu", Dostupno na:
<http://mondo.rs/a259342/Magazin/Porodica/ANKETA-Spremni-za-bebu.html>
19. "Znakovi da niste spremni za bebu", Dostupno na:
http://zena.hr/clanak/beba/znakovi_da_niste_spremni_postati_roditelj/12838
20. "Rođenje djeteta promijenit će sve - doznajte jeste li spremni", Dostupno na:
<http://www.vecernji.hr/moje-zdravlje/rodenje-djeteta-promijenit-ce-svedoznajte-jeste-li-spremni-za-prinovu-u-obitelji-944446>
21. "Život", Dostupno na:
http://www.b92.net/zivot/vesti.php?yyyy=2014&mm=08&dd=13&nav_id=887912
22. "Očevi na roditeljskom dopustu", Dostupno na:
<http://www.roda.hr/article/read/rezultati-ankete-za-poslodavce-o-ocevima-na-roditeljskom-dopustu-1>
23. "Building family", Dostupno na: <http://www.childrenparenting.com/hr/building-family/family-building-basics/1016003482.html>
24. "Što sve podrazumijeva roditeljstvo", Dostupno na:
http://www.danas.rs/dodaci/psihologija/sta_sve_podrazumeva_roditeljstvo.62.html?news_id=216990
25. "Stres i trudnoća", Dostupno na: <http://www.moja-dijeta.com.hr/stres-i-trudnoca/>
26. "Tjelovježbe u trudnoći", Dostupno na: <http://www.poliklinika-harni.hr/Tjelovjeba-u-trudnoci.aspx>

8. SAŽETAK

Cilj istraživanja: Glavni cilj ovog rada je saznanje činjenice mijenja li psihofizička priprema trudnica i partnera njihov stav o roditeljstvu.

Metode: U analizi rezultata prvo će se koristiti **Kolmogorov-Smirnov test (K-S)** test, za procjenu normalnosti raspodjele podataka koje prikupimo. Ovaj test će se koristiti za ispitivanje hipoteze, uspoređujući raspodjelu podataka s očekivanom normalnom raspodjelom. Ovaj test je ključan kako bi dokazao postojanost navedene hipoteze. Analiza K-S testa usporedit će očekivane rezultate sa rezultatima dobivene putem ankete. Zatim će se koristiti **Mann Whitney Test** za usporedbu bodova odnosno razliku u stupnju psihofizičke pripreme za roditeljstvo između trudnica i njihovih partnera. Ovaj test pokazat će koji spol ima veći stupanj psihofizičke pripreme za roditeljstvo. Provedeno je istraživanje na osnovu prikupljenih podataka dobivenih jednokratnim anketiranjem u veljači 2016. godine, koje je provedeno tijekom Tečaja za trudnice i njihove partnere u OB Dubrovnik. Anketiranje se provodilo u Službi za ginekologiju i porodništvo OB Dubrovnik.

U istraživanje je uključeno 200 ispitanika.

Rezultati: Rezultati ovog istraživanja pokazali su kako su vidljive promjene u želji za djecom prije i nakon tečaja. Rezultati su povezani s većinom sociodemografskih obilježja.

Zaključci:

1. Vidljive promjene u razini želje za djecom prije i nakon tečaja, pri čemu je razina iščekivanja djece nakon tečaja veća i kod trudnica i kod partnera.
2. Statistički značajne razlike sume bodova prije i nakon tečaja na dijelu upitnika koji se odnosi na privlačnost pojedinih aspekata roditeljstva, odnosno trudnoće, rođenja djeteta i imati novorođenče, pri čemu su rezultati nakon tečaja mnogo veći i pozitivniji.

3. Razlike u stavovima o razlozima roditeljstva, problemima roditeljstva i percepciji roditeljstva prije i nakon tečaja
4. Povezanost većine sociodemografskih obilježja (godine, status obrazovanja, etnička pripadnost, mjesto rođenja, izbor zanimanja, bračni status i broj djece u obitelji ranije) sa stavovima o pojedinim aspektima roditeljstva (razlozi, problemi i percepcije roditeljstva)
5. Nepovezanost stavova o pojedinim aspektima roditeljstva (razlozi, problemi i percepcije roditeljstva) sa vjerskom pripadnošću obitelji, redom rođenja u obitelji te da li su ispitanici posvojeni ili ne.

9. SUMMARY

AIM OF THE SURVEY:

The main aim of this survey is knowledge of the fact whether psychophysical preparation of a pregnant woman and her partner have an impact on changing their attitude toward parenthood.

METHODS:

In the analysis K-S test will be used first to evaluate data distribution normality of collected data. This test will be used in researching the hypothesis, comparing data distribution with expected normal data distribution. This test is crucial for proving stability of that hypothesis. Analysis of K-S test will compare expected results with results obtained by polls. Secondly, Mann Whitney Test will be used to compare points i.e. difference in level of psychophysical preparation for parenting between pregnant women and their partners. This test will show which gender has higher level of psychophysical preparation for parenthood. A survey based on information obtained by one-time poll was conducted in February 2016. It was conducted during The course for pregnant women and their partners in the hospital in Dubrovnik, in Department of Obstetrics and Gynecology. Two hundred respondents were included in this survey.

RESULTS:

Results of this survey have shown that there are visible changes in the level of wanting to have children before and after the course. Results are connected to the most of sociodemographic characteristics.

CONCLUSIONS:

1. Visible changes in the level of wanting children before and after the course, whereby the level of expecting children is higher both at pregnant women and their partners after the course.

2. Statistically significant differences of the sum of points before and after the course, i.e. pregnancy, birth of child and the point of having a newborn baby, whereby the results are higher and more positive after the course
3. Differences between attitudes of reasons of parenthood, problems of parenthood and perception of parenthood before and after the course
4. Connection of the most sociodemographic characteristics (age, education, ethnicity, place of birth, choice of vocation, marital status and number of children earlier in the family) with attitudes about certain aspects of parenthood (reasons, problems and perception of parenthood).
5. Non existing connection with certain aspects of parenting (reasons, problems and perception of parenthood) with religious background, birth order in the family or with a fact whether the respondents were adopted or not.

10. ŽIVOTOPIS

OSOBNI PODACI:

Sabina Dilberović, rođena 14.08.1962., Dubrovnik

e-mail: sabina.dilberovi@gmail.com

OBRAZOVANJE:

Završena srednja Medicinska škola - Opći smjer

1995. -Viša medicinska sestra , Medicinski fakultet u Rijeci, stručni studij sestrinstva

2013.- Sveučilišni odjel zdravstvenih studija, Diplomski sveučilišni studij Sestrinstva Split

2016.- absolvent, OZS, Sveučilište u Splitu, Diplomski sveučilišni studij sestrinstva

RADNO ISKUSTVO:

1986. - završen radni staž nakon srednje škole

1987.- početak rada na Odjelu Ginekologije i porodiljstva u Dubrovniku

1997-2008 Odgovorna sestra Rodilišta

2008. - funkcija glavne sestre Ginekološko-porođajnog odjela

ČLANSTVA

Hrvatska komora medicinskih sestara

Hrvatska udruga medicinskih sestara

Član radne skupine za Rizične postupke Sestrinske dokumentacije u OB Dubrovnik

JAVNI NASTUPI

2000 -2016. Predavanja sa temom :Dojenje i njega novorođenčeta TEČAJ ZA TRUDNICE I NJIHOVE PARTNERE OB DUBROVNIK

OSOBNJE VJEŠTINE

Materinski jezik-Hrvatski

Ostali jezici-Engleski –razumijevanje ,govor

KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE

Komunikativna,sklona timskom radu

RAČUNALNE VJEŠTINE

Osnove rada na računalu

11. PRILOZI

Anketa koja se provodila među ispitanicima:

PRVI DIO:DEMOGRAFIJA

1.KOLIKO IMATE GODINA_____MJESECI_____

2.JESTE LI: BRUCOŠ   STUDENT 2. GOD   STARIJI STUDENT

3.KOJA JE VAŠA ETNIČKA PRIPADNOST?(AFROAMERIČKA, AMERIČKA,
DRUGA) MOLIMO

SPECIFICIRAJTE_____

4.JESTE LI ROĐENI U SAD?   DA   NE

AKO NE, IZ KOJE ZEMLJE
POTJEČETE?_____

AKO DA, KOLIKO DUGO ŽIVITE U
SAD?_____

5. KOJI JE VAŠ IZBOR
ZANIMANJA?_____

AKO STE NESIGURNI,
NAZNAČITE_____

6.JESTE LI RAZVEDENI?   DA   NE

7.KOJA JE VJERSKA PRIPADNOST VAŠE OBITELJI?

A) PROTESTANTI

B)KATOLICI

C)ŽIDOVI

D) OSTALI (SPECIFICIRAJTE) _____

8. IDENTIFICIRATE LI SE S NEKOM ORGANIZIRANOM RELIGIJOM SAD?

DA NE

9. AKO DA, S KOJOM?

A) PROTESTANTSKA

B) KATOLIČKA

C) ŽIDOVSKA

D) DRUGE (SPECIFICIRAJTE) _____

10. KOJE STE PO REDU DIJETE U OBITELJI?

1. DIJETE   2.   3.   4.   5.   ITD. (SPECIFICIRAJTE) _____

11. KOLIKO JE DJECE BILO U VAŠOJ
OBITELJI? _____

12. JESTE LI POSVOJENI?   DA   NE

DRUGI DIO: ISTRAŽIVANJE O MOTIVACIJI ZA RODITELJSTVO

1. KOLIKO ŽELJNO OČEKUJETE DJECU?

A) UOPĆE NE

B) JEDVA

C) SAMO MALO

D) NEŠTO

E) PRILIČNO

F) DOSTA

10. PODUČAVANJE

TREĆI DIO:FAZE OČINSTVA

KAD RAZMIŠLJATE O DJECI KOLIKO VAM JE PRIVLAČAN SVAKI OD NAVEDENIH ASPEKATA OČINSTVA?

FAZE 4(jako) 3(malo) 2(ne previše) 1(prilično)

1. trudnoća partnerice
2. rođenje djeteta
3. imati novorođenče
4. imati predškolca
5. imati dijete u školi
6. imati odraslo dijete

ČETVRTI DIO:RIZICI

1.Pod pretpostavkom da će sve biti u redu,koliko biste djece željeli imati?(ako nijedno napišite 0)

2.Pod pretpostavkom da vam liječnik kaže da je rođenje djeteta rizik za zdravlje vaše partnerice, biste li vi: (odgovorite na oba pitanja)

a. Bili skloni riskirati i imati bar jedno dijete

da ne

b. Vjerojatno posvojili jedno ili više djece?

da ne

3. Pod pretpostavkom da će to što ćete imati dijete podrazumijeva financijske poteškoće, biste li ipak pokušali?

Pokušao bih

Odgodio odluku

Ne bih imao dijete

4. Ako bi postojao izvjestan rizik da vaše dijete neće biti normalno, biste li bili naklonjeni riskiranju?

Da

Ne, ali bi nastavili ako slučajno zatrudni

Ne, prekinula bi trudnoću ako slučajno zatrudni

PETI DIO: RAZLOZI ZAŠTO ŽELIMO DJECU

Dolje su nabrojani neki razlozi zašto želimo imati djecu. Za svaku stavku, molimo naznačiti koliko je važan pojedini razlog za vas osobno

4(jako) 3(umjereno)2(ne previše)1(uopće ne)0(ne odnosi se na mene)

RAZLOZI

1. Da bi se osjećali korisno i danas netko treba.
2. Da bismo dali smisao životu.
3. Da iskusimo iskrenost i neiskvarenost djece.
4. Jer nekome možete prenijeti svoje vrijednosti i ideje.
5. Da biste bili kao drugi ljudi.
6. Zbog djece je obiteljski život zanimljiviji.
7. Dijete zbližava supružnike.
8. Da bi sudjelovali u čudu rođenja.
9. Da imate nekoga tko će biti uz vas kad ostarite.
10. To je dio života odraslih ljudi.

11. Tu će biti još jedna osoba koja će financijski pomoći obitelji.
12. Jer ćete možda odgojiti nekoga tko će učiniti svijet boljim.
13. Jer mislite da biste bili dobar roditelj.
14. Da ponovo proživite svijet djetinjstva.
15. Da biste imali nekoga na koga ćete biti ponosni.
16. Da odgojite dijete na način kako biste vi htjeli da su vas odgajali.

Sad se vratite i stavite kvačicu nalijevo kod tri stavke za koje vi mislite da su najveće prednosti roditeljstva

ŠESTI DIO: PROBLEMI RODITELJSTVA

Ako biste odlučili da nećete imati djecu koji bi bili vaši razlozi?Sljedeći popis uključuje neke brige koje ljudi navode u svezi s roditeljstvom. Za svaku stavku molimo naznačite koliko je važan svaki razlog zasebno po vašem mišljenju

Jako(4) umjeren(3) ne previše(2)uopće ne(1) ne odnosi se na mene(0)

PROBLEMI

1. Roditeljstvo otežava razvoj karijere.
2. Podrazumijeva puno dosadne rutine.
3. Uključuje puno odgovornosti.
4. Postoji problem prevelikog broja stanovnika.
5. Gubim slobodu da radim što me želim.
6. Ljudi imaju djecu iz sebičnih razloga.
7. Djeca bi mogla biti loša bez vaše krivice.
8. Mogla bi biti loša jer niste dobro odradili posao.

9. Skupo ih je odgajati.
10. Niste slobodni okončati loš brak.
11. To ometa odnos muž-žena.
12. Trudnoća i rođenje djeteta su neugodni.
13. Svijet je kaotičan i zašto nekoga dovesti tu.
14. Djeca nisu baš zabavna.
15. Gubiš svoju privatnost.
16. Ne možeš slobodno putovati.
17. Ne možeš slobodno napuštati kuću.
18. To znači puno posla.
19. Ima puno neugodnog posla.
20. Više se ne osjećate mlado.
21. Radite što se od vas očekuje.
22. To fizički umara.
23. Ostaje vam malo vremena za sebe.

*sad se vratite i stavite kvačicu nalijevo kod tri stavke za koje mislite da su najveće prednosti

roditeljstva

SEDMI DIO:PERCEPCIJE O RODITELJSTVU

Provjerite stupanj slaganja ili neslaganja sa sljedećim izjavama

Slazem se jako/4/ slažem se malo/3/ ne slažem se malo/2/ne slažem se jako/1/

PERCEPCIJE

1. Žena je biološki predodređena da ima djecu.
2. Ako žena ne može imati dijete ugrožena je njena prava priroda.
3. Žena koja nema djecu mora biti spremna suočiti se sa sumnjičenjima/kritikama.
4. Kad žena zatrudni , ne kontrolira vlastito tijelo.
5. Žena koja posvoji dijete gubi važan vid samoispunjenja koje bi iskusila trudnoćom i porodom.
6. Žena koja posvoji dijete gubi posebnu vezu koju bi imala s njim da ga je rodila.
7. Gubi mogućnost prenošenja genetskog nasljedstva djeci.
8. Majčinstvo ozbiljno ugrožava ženinu mogućnost za postignuća i samoostvarenje.
9. Žena ne bi trebala imati djecu ako bi ona mogla omesti njenu karijeru.
10. Žena ne bi trebala imati djecu ako joj partner nije sasvim spreman na zadatke u vezi s njihovim odgojem.
11. Žena koja se ne misli vjenčati bi ipak trebala planirati djecu i odgajati ih sama.
12. Očinstvo ozbiljno ograničava čovjekove mogućnosti za postignućem/samoostvarenjem.
13. Muškarac ne bi trebao imati djecu ako bi to omelo njegovu karijeru ili neovisnost.
14. Muškarac ne bi trebao imati djecu ako nije spreman u potpunosti dijeliti zadatke vezane uz njihov odgoj.
15. Muškarac koji se ne misli vjenčati ne bi trebao imati djecu.
16. Muškarac koji nema djecu mora biti spreman suočiti se sa sumnjičenjima/kritikama.
17. Muškarac koji posvoji djecu gubi važan vid samoispunjenja koji dolazi s iskustvima trudnoće i rođenja djeteta.

18. Muškarac koji posvoji djecu gubi posebnu vezu koju bi imao s njima da su biološki njegova.

19. Muškarac koji posvoji djecu gubi mogućnost genetskog nasljeđa na njih.

OSMI DIO: RAZMIŠLJANJA O RODITELJSTVU

1. Ukupno uzevši, koliko je vaša majka uživala u odgoju djece?

- a. jako puno (5)
- b. malo više nego većina majki(4)
- c. kao i svaka prosječna majka(3)
- d. malo manje od većine majki(2)

2. Koliko je dobro po vama ona obavila svoj majčinski zadatak?

- a. jako dobro(5)
- b. malo bolje od većine majki(4)
- c. jednako dobro kao svaka prosječna majka(3)
- d. malo lošije od većine majki(2)

e. prilično loše(1)

3. Ukupno uzevši, koliko je vaš otac uživao u odgoju djece?

- a. jako puno(5)
- b. malo više od većine očeva(4)
- c. kao i prosječni očevi(3)
- d. malo manje od većine očeva (2)

e. jako malo(1)

4. Sveukupno uzevši,po vama, koliko je dobro odradio posao oca?

a. jako dobro(5)

b. malo bolje od većine očeva(4)

c. jednako dobro kao svaki prosječan otac(3)

d. malo lošije nego većina očeva(2)

e. prilično loše (1)

5. Kakav tip roditelja je bio vaš otac?

a. strog i koji kontrolira

b. topao i pun podrške

c. strpljiv

d. popustljiv i pun podrške

e. nemaran

6. Do koje mjere biste planirali biti isti tip oca kakav je vaš bio vama?

a. definitivno bih želio biti otac kakav je bio moj

b. trudio bih se biti poput mog oca

c. pokušao bih ne biti tip kao što je bio moj otac

d. definitivno ne bih želio biti isti tip oca kakav je bio moj

7. Kad biste dobili mogućnost,biste li promijenili stil odgoja koji je provodio vaš otac?

a. definitivno da(5)

b. da(4)

c. malo(3)

d. ne(2)

e. definitivno ne(1)

8. Sve u svemu, kako se osjećate u vezi s načinom na koji vas je otac odgojio?

a. vrlo pozitivno

b. pozitivno

c. ni pozitivno ni negativno

d. negativno

e. vrlo negativno

9. Mislite li da bi dijete imalo koristi da ste mu otac?

a. definitivno da

b. da

c. malo

d. ne

e. definitivno ne

10. Koliko je sretan bio vaš obiteljski život u usporedbi s drugim obiteljima koje ste znali dok ste odrastali ?

a. jako sretan

b. malo sretniji od prosjeka

c. jednako sretan kao svake prosječne obitelji

d. malo manje sretan od prosjeka

11. Kako je na vas djecu djelovao odnos vaših roditelja?

a. zbližio ih je

b. bio je izvor razmirica i svađa

c. imao je malo utjecaja

d. nije imao utjecaja

12. Mislite li da vas je vaš otac naučio kako će to biti kad jednom vi budete otac?

a. definitivno da

b. da

c. ne

d. definitivno ne